

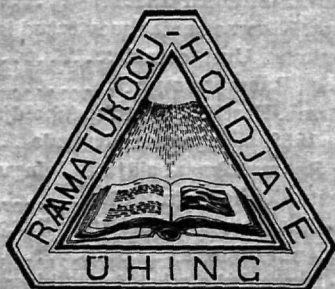
RAAMATUKOGU

RAAMATUKOGUNDUSE AJAKIRI

Fr. R. Kreutzwaldi nim.
Eesti NSV Riiklik
Raamatukogu

SP, 9189 EP 300A

Nr. 1/2

Juuni 1939

VIII aastakäik

EESTI RAAMATUKOGUHOIDJATE ÜHINGU VÄLJAANNE

Sisukord:

Dr. med. J. Suurküla. Tervishoiu nõudeist lugemisel	1— 6 lk.
R. Antik. Bibliofiilseid uudiseid 1938. a.	6—10 „
A. Sibul. Raamatute säilitamisest	10—17 „
Helene Mugasto. Raamatute muretsemisest ja käsikogust	18—20 „
R. Alas. Ülevaade raamatukogudele soovitatud 1938. a. kirjandusest	20—23 „
R. Alas. Kümme aastat soovitatud kirjandust	23—24 „
A. Jõulmaa. Uusi lootusi	25—28 „
A. Sibul. Raamatukapist	28—32 „
M. Jürma. Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu 1938. a. tegevuse ülevaade	33—35 „
Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu 1938/39. aasta liikmete nimestik	35—37 „
Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu kassa aruanne 1938. a.	38 „
Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu 1939. a. eelarve	38—39 „
Fr. Puksoo. Tallinna linna keskraamatukogu täiendusnimestik	39—41 „
Mall Jürma. Inglise raamatukoguhoidjate muljeid Eesti raamatukogudest	42—43 „
Kadri Ronimois. Eesti raamatuasjanduse ja raamatukogunduse bibliograafia 1938. a.	43—75 „
Haridusministeeriumi Noorsoo ja Vabahariduse Osakonna teadaanne	55—56 „
Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu koondiste kodukord	56—57 „
Kroonika	57—62 „
Raamatust	62 „
Mall Jürma. Pilguheit Soome teaduslikele raamatukogudele	63—64 „
Liikmeile	64 „

RAAMATUKOGU

RAAMATUKOGUNDUSE AJAKIRI

Nr. 1/2

Juuni 1939

VIII aastakäik

Ilmub 4 korda aastas	Toimetus: A. Sibul, tegev ja vast. toimet., M. Jürma, M. Nael	Kuulutuste hind:
Tellimishind Kr. 1.50 aastas	Väljaandja: Eesti Raamatukogu- hoidjate Ühing. Aadress: Tallinna Keskraamatukogu. Tel. 447-39	1 külg Kr. 18.—
Oksik nr. 40 senti		1/2 külge „ 9.—
		1/4 „ „ 5.—

Tervishoiu nõudeist lugemisel.

Kuuleme õige sageli kaebusi, et silmad lugemisel väsi-
vad, hakkavad valutama, kuumama jne. Silmaarstilisel
läbivaatusel selgub, et paljudel säärase vaevustega inimes-
tel ei leidu mingisuguseid haigusnähte või kõrvalekaldumisi
normaalsilmast. Tähendab — silmad on terved, kuid ometi
põhjustavad nad lugemisel vaevusi. Nende tekkimispõh-
jusi tuleb seega otsida mujalt. Siinjuures kerkib küsimus,
kas lugemine toimub ka vastavalt tervishoiu nõudeile?

Ei ole kahtlust, kui osutame silmadele vähe tähelepanu,
nende tegevust raskendame, siis nad ka kergesti ja enne-
aegu väsivad ning seega võib-olla nii paljudelgi juhtudel
häärivad mõne huvitava raamatu lugemise naudingut ja
sunnivad seda enneaegu katkestama.

Et lugemine toimuks vastavalt tervishoiu nõudeile, tuleb
silmas pidada peamiselt järgmisi asjaolusid: esiteks — mil-
line peab olema lugemisel kehaseis, teiseks — raamatu
asend ja kaugus silmast ja kolmandaks — valgustus. Kui
tahame, et lugemine toimuks tervishoidlikult, siis tuleb
alati mainitud asjaolusid teravalt silmas pidada, sest need
on üksteisega tihedas seoses. Näit. ebaõige kehaseisu
puhul tekivad silmades vaevused, kuigi sealjuures valgus-
tus jt. tingimused on head, või on valgustus halb, kuid
kehaseis, raamatu kaugus jt. vastavad tervishoiu nõudeile
jne.

Asume kõigepealt vaatlema, milline peab olema lugemisel kehaseis. Esimene tingimus on, et ei tohi kehaga lastuda kallakile üle raamatu. Selline kehaseis on juba üldkehaliselt ebatervishoidlik, kuna ühes kehaga ettepoole vajunud õlgadega ja kätega surutakse rinnakorville, mille tagajärjel kannatab kopsude ja ühes sellega südame tegevus, ning lastel peale selle nii kopsude kui ka rinnakorvi loomulik arenemine. Ka soodustatakse sellega küüru tekkimist. Väsivad ka kaelalihased, mis ühes kehaga ettepoole vajunud pead peavad ülal hoidma, kuna sirge kehaseisu puhul pea toetub rohkem lülisambale.

Teame tänapäeval, et üha sagedamini esineva lühinägevuse tekkimises süüdistatakse rohket ja silmi koormavat lähitööd, arusaadavalt ka lugemist, eriti kui see toimub ebatervishoidlikult. Tegurid, mis põhjustavad lühinägevust, pole kõik teada. Et aga kehaseisul on siinjuures oma osa, nähtub Levinson'i katseist noorte ahvidega, keda ta pani pikemaajaliselt kõhuli lamama ja silmadega allapoole vaatama, saavutades nii real juhtudel lühinägevuse. Nende katsete alusel seletab mainitud autor, et ka inimesel, kui ta ülakeha lähivaatusel on ettepoole kallakil ja silmad järjest suunatud allapoole, siis silmaraskuspunkti suund allapoole venitab ajajooksul silmamuna pikemaks, mis tingib valguskiirte langemise ettepoole võrkkesta ja seega lühinägevuse. Arvestades ka veel sellega, et ülakeha

Tervishoiuline kehaseis lugemisel ja kirjutamisel

Pilt 1

ettepoole kallutamisel organismi arendamine ja keha talitlused kannatavad, pole kuidagi lubatav lugemisel kehaga kallutada üle raamatu. Tervishoiu nõudeile vastav kehaseis peab olema enamvähem sirge, aga sealjuures vaba, mitte pingutatud nagu sõjaväes „valvel“ (vrld. pilt 1). Eriti hoolsalt tuleb jälgida ja silmas pidada kehaseisu laste juures, sest nende keha on õrn ja vastuvõtlik igasuguseile kahjustusile. Kuid ka täiskasvanuile on soovitatav pidada õiget kehaseisu.

Teiseks mainisime raamatu asendit ja kaugust lugejast. Et keha ei kalduks koos peaga mittedisoonitavasse asendisse, tuleb raamat asetada otse lauale või puldile, nii et selle alumine veer oleks rööbiti lauaveerega ja avatud raamatu

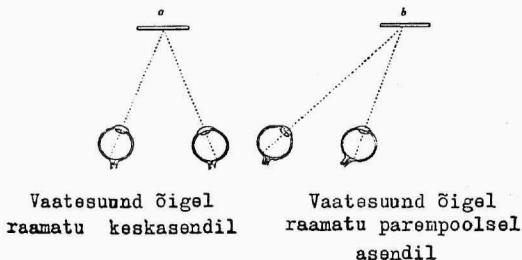

Tervishoiu-nõuetele mitte vastava lugemise ja kirjutamise puhul tekkivad keha väärseisundid (Rembold'i järgi)

Pilt 2

keskkoht langeks ühte keha keskjoonega, mis kulgeb umbes ninaga ühes tasapinnas.

Kui raamat on lugeja ette asetatud viltu, on paremal või vasemal pool keha keskjoonest, siis tekivad märkamatu aegapidi mittedisoonitavad kehaseisundid, mis eriti selgesti ilmnevad kirjutamisel (vrld. pilt 2). On raamatu asetus küll rööbiti lauaveerega, aga keha keskjoonest näit.

Pilt 3

paremal pool, siis võtab parem silm lugemisest tugevamini osa kui vasem, kuna on raamatule lähemal (vrld. pilt 3). Sellega on mitmed uurijad põhjendanud nähet, miks pal-

judel juhtudel on üks silm lühinägevuslik, teine aga normaalne.

Lugemine toimugu 30—35 sm. kaugusest Et sealjuures keha ära ei vajuks ja poleks tarvis silmi eriti alla suunata, on soovitatav kasutada lugemiseks kaldpinnalist lauda, nagu on seda näit. koolipingid. Tavalised kodused laudad pole aga kaldpinnalised. Selle saavutame kergesti, kui asetame raamatu ülemise veere alla mõne teise raamatu või eseme, mis selle üles tõstab ja muudab seega raamatu tasapinna kaldpinnaliseks. Eriti on soovitatav toimida nii laste juures, kuna nad kergesti kalduvad õigest

Kollmann'i hoidja
nõrga kehaehitusega
lapsele

Pilt 4

kaugusest ära vajuma. Kui aga säärane äravajumine on tingitud lapse kehalisest nõrkusest, siis on soovitatav tarvitusele võtta sellekohased toed, mis ei lase pead õigest kaugusest lähemale langeda (vrld. pilt 4).

Eriti tähtis on lugemisel valgustus. Kõige parem ja ühtlasem valgus on kahtlemata loomulik päevavalgus, millega meie silm ka kõige rohkem on kohanenud. Hoiduda tuleb lugemisest päikesepaistel, kuna see on liiga hele ja võib põhjustada peale tüütava helendustunde valusid silmas ja kramplike laugude sulgumisi. Helendustundlikel inimesil võib

see nägemist ajutiselt takistadagi. Sellevastu on pehme ja mõnus silmale pilvise ilma valgus, s. t. päikesevalgus, mis hajub pilvedes.

Kunstlikest valguseallikaist on kahtlemata kõige teravhoidlikum elektri-hõõglambi valgus, mida kinnitab ka selle laialdane levik. Et sel puhul saavutada tarvilikku mahedust, tuleb tingimata hoolitseda selle eest, et elektripirn valgust hõõgub traat, nn. hõõgkeha ei paistaks otse silma. See on väga hele ja põhjustab ka õige lühiajalisel vaatamisel tugeva helendustunde ja järelpiltide tekkimise, s. t., et peale hõõglambile vaatamist näeme veel mõni aeg tulekuma silma ees, ehkki vaade on suunatud mujale.

Heledalt hõõgub traat nagu põletab end silma ja see ongi, mida näeme pärast järelpildis. Et elektri hõõgkeha heledust summutada, tuleb tingimata tarvitada matt- või piimklaas-pirne. Küll on klaarklaas-pirnid tunduvalt ökonoomilisemad, sest kiirgavad sama kilovatt-arvu juures rohkem valgust, kuid sellega ei saa arvestada lähtudes tervishoiu seisukohast.

Kodusel lugemiskoha valgustamisel peame katma veel hõõgkeha lambivarjuga, et see oleks silma eest varjatud, sest arvestades lambi lähedust on see ikkagi liiga hele ka mattklaas- või piimklaas-pirnide kasutamisel. Teiseks lambivarju ülesandeks on koondada valgust soovitud kohale. Et sel teel võimalikult kõike valgust ära kasutada, tarvitatakse tihti metallist lambivarje. Nende kohta peab ütleva, et peale üksikute erandiliste otstarvete, nad pole soovitatavad. Kuhjates kogu valguse lugemiskohale, jätame ümbruse pimedaks. See pole silmale hea, kui lugemiskoht on heledalt valgustatud ja ümbrus sellevastu pime. Tulemuseks on heleduse kontrasti tõttu jällegi silmade vaevused, väsimus jne. Samal põhjusel kui metallist lambivarjud, pole soovitatavad ka kodudes ja büroodes laialt tarvitata ja tugevasti reklameeritud rohelised lambivarjud. Kõige sobivamaks tuleb pidada kollakaid, valgust läbilaskvaid lambivarje. Kollakas valgus on silmale pehme. Seda seletatakse ja põhjendatakse sellega, et kollakas värvus on ka lõkketulel, millega inimese silmad on harjunud juba tule leiutamisest saadik.

Mis puutub lugemisel tarvismineva valguse tugevusele, siis on katsed näidanud, et see peaks olema vähemalt 20 luksit, sest allapoole sellest langeb lugemiskiirus, samuti siis, kui valgustuse tugevus tõuseb üle 60 luksit. Keskmise valgustuse tugevus on seega 40 luksit ehk umbkaudselt arvestatuna 40-vatilise elektri hõõglambi valguse tugevus.

Kuna ühedele isikutele on sobivam vähe tugevam valgustus, teistele vähe nõrgem, jääb igaühele oma äranägemise järgi seda reguleerida ülalmainitud piires.

Kokku võttes näeme, et tervishoiu nõudeile vastaval lugemisel tuleb silmas pidada rida asjaolusid ja nimelt: kehaga ei tohi kallutada üle raamatu; raamat peab olema asetatud otse lugeja ette, nii et raamatu veer oleks rööbiti

lauaveerega; raamatu kaugus silmadest olgu 30—35 sm. ja valgustus keskmiselt 40-vatilise hõõglambi tugevusega; lambivari olgu valgust läbilaskev ja katku lugeja silmade eest valgust hajutava hõõgkeha.

Kui vaatamata eelmainitu täitmisele peaksid siiski esinema vaevused silmades, siis tuleb pöörduda eriarsti poole.

Lõpuks peatun voodislugemisel, mida õige rohkesti harastatakse ja mida kuuleme inimesi sageli süüdistatavat silmahäiretes. Kui valgustus on hea — eriti soovitatav oleks, et see voodi peatsist langeks raamatule ja ise ollakse enam-vähem istuvas asendis ning raamatut hoitakse õiges kauguses —, siis pole ka voodislugemine silmadele kahjulik. Seega pole mõeldud, et niiviisi oleks õigustatud voodis ööd ja päevad lugeda. Ei — see oleks mõeldav vaid lühiajaliselt, kas veerand või pool tundi enne uinumist, unele sissejuhatuseks. Pikemaajalisel lugemisel vajub keha ikkagi varsti mittesoovitavasse asendisse ja sellega ühes ka vaatesuund, põhjustades vaevusi. Seepärast pole soovitatav voodis lugeda üle poole tunni, ja sedagi võiksid endile lubada vaid täiskasvanud. Sellevastu ei tohi seda lastele mingil tingimusel sisse harjutada, sest selle halvad tagajärjed võivad just siin avalduda kõige tugevamini. Tulemuseks võib olla tõuge lühinägevuse arenemisele, ja kes sooviks seda endale või oma lapsele?

Olles seega üldjoontes peatunud tervishoiu nõudeil lugemisel näeme, et sellele ei tule vaadata hoolimatult, vaid võimalikult kõiki ettetoodud asjaolusid silmas pidades, siis pole karta, et lugemine võiks mõjuda silmale kahjustavalt.

Dr. med. J. Suurküla.

Bibliofilseid uudiseid 1938. a.

Bibliofiilia ehk raamatuharrastuse alal on meil viimaseil aastail kahtlemata hulk asjahuvilisi juurde tekkinud. Need on raamatusõbrad, kes näiteks oma erialasse või kutsealasse puutuva kirjanduse kõrval tunnevad huvi raamatu ja trükikunsti saavutiste vastu üldse. Viimane asjaolu

teebki raamatu tarvitajast raamatu harrastaja — bibliofiili. On väga mitmesuguseid huvisid ja suhtumisi raamatusse. Ühed kogevad kõiki tähtsamaid ja põhilisemaid teoseid kõigilt aladelt, teised koguvad ja püüavad hankida ainult neid, mis on muutunud haruldisteks. On bibliofiile, kes koguvad vaid kurioosumeid, kalleid luksuslikke väljaandeid või lähtuvad raamatu välimusest, alates selle köitest, või arvestavad sissekirjutatud pühendustega jne. Kõiki siinimetatud ja veel palju teisigi seisukohti ja lähenemisi raamatule on olemas ning need lähtekohad ja huvialad võivad esineda bibliofiilide juures nii üksikult kui ka koos. On bibliofiile, kes koguvad vaid mõnelt kitsalt alalt, on ka neid, kelle huvialasse kuulub kõigi bibliofiilsete väljaannete, rariitete jne. kogumine. Muidugi peavad viimased omama selleks vastavaid majanduslikke eeldusi.

Eesti raamatuist on paljud haruldised. Nõnda on 17. sajandi eestikeelne kirjandus terveni haruldane, samuti ka õige suur osa 18. sajandist. Ka 19. sajandist on esijoones kõik ajalehed ja ajakirjad omandanud rariitete tähtsuse, samuti eesti autorite esikväljaanded jne. Käesolevast sajandistki leiame väljaandeid, mis on uhkuseks iga bibliofiili raamatukogus.

Aga mitte üksi vananedes ei omanda raamat rariitete tunnuseid ega paelu bibliofiilide tähelepanu, vaid ka uuemad raamatud teevad seda. Igale bibliofiilile pakub uus jooksev raamatuturg nii mõndagi huvitavat.

Peale tavalise raamatu on meil viimaseil aastail ilmunud eri bibliofiilseid väljaandeid, mille kesksemaks kujuks on kahtlemata Raamatuaastal ilmunud H. Weissi ja P. Johanseni „400-aastane eesti raamat. Wanradt-Koelli katekismus 1535. aastast“.

1938. aasta on andnud lisaks viis bibliofiilset väljaannet. Esimese sellisena ilmus aasta algul Õpetatud Eesti Seltsi 100-aasta juubeliks seltsi asutaja ja omaaegse esimehe Fr. R. Faehlmann'i „Kogutud luuletused“, mis juubeliaasta Seltsi sekretäri prof. Peeter Arumaa poolt „pühendatud Õpetatud Eesti Seltsi sajandaks aastapäevaks“. See 32-leheküljeline väljaanne on õige nägusalt välja antud. Raamatus esinevad siseillustratsioonid ja Faehlmanni portree on valmistanud kunstnik A. Bergman, kommentaarid on kirjutanud M. Lepik ja väljaandjaks on prof. P. Arumaa, kes üldi-

selt tuntud suure bibliofiilina ja kunstiharrastajana. Seda väljaannet on trükitud 150 nummerdatud eksemplari, sellest 1—25 kuueteistkümnel lahtisel lehel antiikpaberil käsitsi koloreeritud illustratsioonidega kunstniku poolt. Väljaanne sisaldab kõik Faehlmanni luuletused. Nii leiame sealt tuntud luulevormilise „Piibo jutu“, mis esmakordselt ilmus „Ma-rahva Kalendris ehk Täht-ramatus 1846 Ajastaja päle“, edasi „Suur on Jumal, so ram“, mis ilmunud Õpetatud Eesti Seltsi toimetistes „Verhandlungen“ 1852, siis „Järva-maa vana-mehe õppetused“ „Tarto- ja Wõrro-ma rahva Kalendris ehk Täht-ramatus 1840. Ajastaja päle“ jt., millest mitmed on säilinud vaid käsikirjas Faehlmanni paberi hulgas.

Väljaande teeb haruldaseks juba selle väike tiraaž, 150 eksemplari. Eriti haruldased on aga esimesed 25 eksemplari, mis väljaandja on andnud lahtiste lehtedena eri paberil ja mis kunstniku poolt on käsitsi koloreeritud.

Teiseks nägusaks bibliofiilseks väljaandeks on samuti prof. P. Arumaa poolt välja antud „Romenge paramiši. Mustlaste muinasjutte“. See väljaanne on eelmisest palju haruldasem oma vähema arvu eksemplaride juures. Muinasjutud on kogunud Eesti mustlaspoisilt Edgaris Kozlovskilt ja eestikeelse tõlkega varustanud meie noor keeleteadlane ja mustlase keele tundja mag. Paul Ariste. Neli käsitsi trükitud originaalillustratsiooni akvatinta-tehnikas ja kolm lõppillustratsiooni originaalklišeedega on valmistanud kunstnik Aino Bach. Seda raamatut on trükitud 45 käsitsi nummerdatud eksemplari, sellest numbrid 1—20 büttenpaberil, ülejäänud 21—45 bütten-ofsett-paberil, kusjuures ainult numbrid 1—30 sisaldavad kunstniku akvatinta-illustratsioone. Raamatu liialt suur formaat ja seejuures pehme kaas, büttenpaberi pehmus ja illustratsioonide kaitselahete rullumine teevad raamatu mingiks õrnaks esemeks, mis tekitab tunde, nagu laguneks see käes. Ka illustratsioonid tunduvad liiga kohmakatena. Sellest hoolimata omab see väljaanne kahtlemata suure bibliofiilse tähtsuse oma väikese eksemplaride arvuga ja kunstniku käsitsi trükitud illustratsioonidega.

Kunstnik M. Laarman on välja saatnud kaks bibliofiilset väljaannet, mis erinevad meie seniseist väljaandeist sellega, et neis kirjatähelist trükki ei esine. Nii illustratsioonid

kui ka tekst on kunstniku poolt lõigatud puusse ja siis juba klišeena trükitud. Üks neist väljaandeist Joh. Ph. v. Roth'i*) (1754—1818) „Talvõlaul“ on mõeldud kunstniku poolt autori „120 kuulmispäävä mälestuseks“.

Seda väljaannet on kunstnik käsitsi trükkinud 25 eks. ja trükikojas trükitud 75 eks.

Teisena on M. Laarman puusse lõiganud Marie Underi luuletuse „Käik tuultesse“ ning selle juurde vastavad illustratsioonid. Sellest väljaandest on ilmunud 60 eksempl. jaapani torinokokozu-paberil ja eksempl. 61—130 Zandersi antiik-paberil.

Võrreldes mõlemaid M. Laarmani väljaandeid, tuleb kahtlemata õnnestunumaks lugeda „Talvõlaulu“, nii üksikute illustatsioonide ja tekstilehekülgede poolest, kui ka tervikuna.

Aasta lõpul ilmus seni teadaoleva eestikeelseid tekste sisaldava teise väljaande üle uurimus ühes tekstidega. See on „Agenda Parva“, mis ilmunud Braunsbergis 1622. aastal ja mis avastati 1937. a. Tartu ülikooli raamatukoguhoidja Otto Freymuthi poolt Braunsbergi Riikliku Akadeemia raamatukogus. See rituaal- ja tseremoniaal-agenda oli mõeldud vastu-reformatsiooniaegsete katoliku preestrite käsiraamatuks, kus tavaline tekst, nagu eeskirjad preestritele, liturgilised vormelid, palved jne. on ladina-keelne. Ainult need osad, kus talitusest osa võtavad võhikud, s. o. rahvas, ja kus vaimulik otseselt pöördub küsimustega viimaste poole, millele nad vastama peavad, neid manitseb või üldse neid kõnetab, mille mõistmine on tingimata tarvilik, antakse tekst ning vajalikud vastused rahvakeeles. Et see Agenda oli määratud *P r o u i n c i a e L i u o n i a e*

---

*) Kirikuõpetaja Joh. Ph. v. Roth on olnud õige silmapaistev koolimees, luuletaja ja eesti keele arendaja. Sündinud Pärnus ametniku pojana, puutus ta õige noores eas kokku eesti rahvaga ja keelega, sellest siis on seletatav tema suur püüd kaasa töötada eesti rahvale. Tema kutsus ellu Kanepis meie esimese kihelkonnakooli, mis tema juhtimisel valmistas ette külakooli-õpetajaid. Ta asutas veel teisigi koole, andis välja ühes Põlva õpetaja Oldekopiga „Tartoma Rahva Näddali-Lehe“ (1806), hoolitses lõunaeesti-murdelise Uue Testamendi esimese trüki (1815) toimetamise eest, tõlkis tartu murdesse Liivimaa talurahva seaduse (1804). Ta oli ka luuletajaks ning tema luule oli tolle aja eesti kirjanduse kohta tähelepandav. Ühe Rothi luuletuse „Talvõlaul“ ongi M. Laarman lõiganud puusse.

(Liivimaa) preestritele praktiliseks kasutamiseks, siis esitatakse tekste neis kohalikes läti, eesti, poola ja saksa keeles. Kuna leitud eksemplar on unikum, sest teistes kogudes pole seda seni teada, ning eestikeelne tekst on tähtis uuri-jaile, siis on väljaandja toonud kõikidest lehekülgedest, kus esineb eesti keel, täielikud ülesvõtted reproduktsioonidena.

„Agenda Parva's“ leiduvate eestikeelsete tekstide äratrükk ja põhjalik (ligi 24 lk.) sissejuhatus on teinud selle teise eestikeelseid tekste sisaldava raamatu meile kättesaadavaks. Kui esimesest teadaolevast eestikeelseid tekste sisaldavast raamatust, Wanradt-Koelli katekismusest, meil on säilinud vaid katkendlikud lehed, siis teisest on meil kõik silme ees ja kasutatav O. Freymuthi väljaande tõttu.

„Agenda Parva't“ on trükitud 650 eksemplari. Raamatu väline kuju ja ka seesmine trükitehniline külg on viidud „400-aastase eesti raamatu Wanradt-Koelli katekismusega“ sarnaseks, mida tuleb pidada kõigiti õigustatuks.

Kui lisaks ülalmainituile nimetada veel Hando Mugasto puugravüüride ja Mart Laarmani eksliibrise mappi, mis ilmusid samuti väheses eksemplaride arvus ja mida võiks samavõrra pidada bibliofiilsete kui kunstiväljaannete hulka, siis oleks 1938. a. jooksul bibliofiilse sihiga antud väljaannete ülevaade täielik.

R. Antik.

Raamatute säilitamisest.

Meie ajakirja veergudel on sõna võetud väga mitmesuguste raamatukogunduslike küsimuste kohta, kuid raamatute säilitamisest ei ole seni ulatuslikumalt juttu olnud. Ometi on seegi küsimus küllalt tähtis, et temale tähelepanu pöörata. Erilise tähtsuse omab raamatute säilitamine arhiiv- ja teaduslikes raamatukogudes, kes peavad selle eest hoolitsema, et kogusolevad raamatud säiliksivad tulevastele põlvedele.

Iga raamat, mis avaliku raamatukogu kaudu tarvitaajate kätte läheb, olgu kõigepealt **h ä s t i j a t u g e v a s t i k ö i d e t u d**, sest halvasti köidetud raamat laguneb tarvitamisel kiiresti ja tuleb uuesti köita lasta. See nõuab jälle kulu.

Pealegi toob uuesti kõitaandmine koguhoidjale lisatöid. Sellepärast hoolitsegu koguhoidja juba alguses kohe selle eest, et iga laenutamisele minev raamat saaks nägusa ja vastupidava kõite. Hea ja nägus kõide äratab ka laenajas lugupidamist ja austust raamatu vastu ja selle tõttu koheldakse teda viisakamalt.

Ei ole aga küllalt, kui raamatud on korralikult köidetud ja õieti riulitele asetatud. Tuleb hoolitseda ka sääraсте tingimuste eest, mis soodustaksid raamatute säilivust. Põhiliseks tingimuseks on siin, et raamatukogus valitseks ühtlane temperatuur ja normaalne niiskus. Suured kõikumised temperatuuris ja niiskuses, eriti järsud üleminekud külmuselt soojusele ja vastupidi, mõjuvad raamatuile halvasti. Tähelepanekute põhjal, mis tehtud Huntingtoni raamatukogus Kalifornias, tuldi otsusele, et kohasemaks temperatuuriks raamatuile oleks 21°C ja sobivamaks suhteliseks niiskuseks 50%. Nõukogude Vene professor Tihhonov, kes ka sama küsimust uurinud, jõudis otsusele, et sobivamaks temperatuuriks raamatuile on $16\text{--}18^{\circ}\text{C}$ ja niiskuse normiks 45—65%.

Nagu sellest nähtub, ei erine need tulemused üksteisest väga palju. Nii tohiks need normid vastata tegelikele nõuetele. Näib siiski, et madalam temperatuur ja suhteline niiskus on raamatuile kohasem kui kõrgem. Selle põhjal võiks temperatuur raamatukogus olla $16\text{--}18^{\circ}\text{C}$ järgi ja suhteline niiskus 45—50%. Niiskuse mõõtmiseks kasutatakse hüdromeetrit, mis maksab 4—6 krooni.

Liigse niiskuse juures tekib raamatuis hallitus. Hallitanud raamatud tuleb teiste hulgast eemaldada, et ära hoida hallituse levikut, ja siis kuivatada. Hallituse kaotamiseks raamatuid tarvitatakse 2-protsendilist formaliinilahust. Raamatud pannakse oma kohale alles siis, kui nad on täiesti puhtad ja korras. Ka peale kohaleasetamist tuleb neid aegajalt kontrollida, et veenduda, kas ei avaldu viga uuesti. Ilmneb see, siis tuleb raamat jälle eraldada ja uuesti puhastada.

Niiskeid ruume peab korralikult kütma ja tuulutama. Kivimajades tuleb tarbekorral ka suvel kütta, sest soojade ilmade tulekul kiviseinad eritavad külmust ja niis-

kust. Viimane tungib raamatuisse, mis asuvad seinte juures. Koguneb niiskust ajajooksul juurde, siis lähevad raamatud viimati hallitama.

Nagu üleearune niiskus, nii ei ole ka liigne kuivus soovitatav. Ülemäära kuivanud paber muutub hapraks ja pudedaks. Eriti kipub õhk liiga kuivaks muutuma aurukeskkütte juures. Sel puhul tuleb hoolitseda tarvilise niiskuse eest. Raamatud ei tohi asuda ahjude ja keskkütte patareide juures, kus kuumus neid ülearu kuivatab ja kaardu kisub.

Raamatukogu õhu vabastamine tolmust on väga tähtis ülesanne raamatute alalhoius. Tolm toob kaasa kõiksuguseid pisikuid. A. Graesel oma raamatus „Handbuch der Bibliothekslehre“ nimetab tolmu „tõeliseks väetiseks raamatukoidele (kahjuritele)“. Tolm tungib raamatuile langedes lehtede vahele ja nagu tsementeerib neid. Sellega tolmu pidurdab vaba õhu juurdevoolu raamatuisse. Ta takistab, kui nii ütelda võiks, „raamatute hingamist“. Ajajooksul tungib tolmu läbi paberi ja purustab selle. Ühtlasi on tolmu kohane kiht hallituse arenemiseks ja raamatukoide tekkimiseks.

Paljud raamatukoguhoidjad peavad tolmu vastu võitlemist lootusetuks, sest olla võimatu raske raamatuid tolmust vaba hoida. Kindlusega võib ütelda, et kui tolmu vastu võitlemises tahetakse saavutada edu, siis tuleb seda võitlust toimetada püsivalt ja süstemaatiliselt. See võitlus peab toimuma päevast päeva. Aastas kord tuleb kõik raamatud riulilauditelt maha võtta, põhjalikult puhastada ja tuulutada, laudid aga pesta 2-protsendilise formaliini lahusega. Suuremates raamatukogudes tarvitatakse tolmu eemaldamiseks tolmuimejat. Tolmu vähendamiseks aitab tunduvalt kaasa põrandate õlitamine. Kuid õli halbuseks on see, et ta põrandaid rikub ja sellepärast ei saa põrandate õlitamist eriti soovitada.

Suure tähtsuse raamatute säilitamises omab värske õhk. Parimaks ventilatsiooniks on raamatute hoiuruumis laeventilatsioon, millejuures õhuvoolud käivad alati üle riulite, nagu uhtes neid. Kus puudub ventilatsioon, tuleb raamatute hoiuruumi tuulutada akende kaudu.

Raamatuid tuleb kaitsta otsesest päikesekiirte eest, sest päikesekiirte ja valguse mõjul muutub paber kollaseks ja hakkab hiljem lagunema. Eriti tuleb hoida

kõitmata raamatuid, ajakirju ja ajalehti. Põhja-Ameerika Ühendriikides tehtud katsel selgus, et paber, mis oli päikese käes, kaotas 100 tunni jooksul 25—63 protsenti oma esialgsest vastupidavusest. Päikesekiirte varjamiseks olgu akendel eesriided ees. Harilik aknaklaas ei vähenda päikesekiirte kahjustavat mõju, kuna tume-oranž klaas annab 120 korda suuremat kaitset kui harilik. Huntingtoni raamatukogus kasutatakse päikesekiirte hävitava mõju paralüseerimiseks erilist klaasi, mis kutsutakse *actinic glass*.

Gaasi- ja ka elektrivalgustus avaldab kahjustavat mõju paberile. Katsed näitasid, et paber, mida valgustati 100 tunni jooksul söekaarlampidega, kaotas 86—88 protsenti oma esialgsest vastupidavusest. Suurtes raamatukogudes püütakse võimalikult vähendada kunstliku valgustuse kokkupuudet raamatutega. Sellepärast on alaline valgustus ainult peakäikudes, kuna kõrvalkäike valgustatakse ainult tarviduse puhul.

Kurjadeks vaenlasteks raamatutele on raamatukoid. Nii kutsutakse paljusid raamatukahjureid, kes uuristavad auke raamatu paberisse, papisse ja puust kaantesse. Koid armastavad eriti vanu raamatuid, kuna uutes raamatutes leidub neile erilise paberi koostise tõttu vähem toitu. Raamatukoid arenevad väga kiiresti ja hävitavad raamatuid. Kui leitakse raamatuis koisid, tuleb kõik raamatukoidest rikutud raamatud tervetest eraldada. Oma kohale võib neid alles siis panna, kui nad on raamatukoidest puhastatud. Raamatukoide hävitamiseks tarvitatakse benssiini või puhastatud tärpentiini, millega määratakse neid kohti, kus raamatukoid asetsevad. Huntingtoni raamatukogus katsetati raamatukoide hävitamist gaasidega. Sellejuures katsuti leida säärane gaas, mis ei rikuks ega kahjustaks raamatut. Tehtud katsete põhjal leiti, et parimaks on *carboxide*, mis tapab raamatukoid, kuid ei riku raamatut. Teiselt poolt soovitab „*Lexikon des gesamten Buchwesens*“ raamatukoide hävitamiseks tarvitada väävel-süsiniku auru, milles tulevad raamatud hoida 2—4 päeva 14—15° C juures.

Raamatu kestus oleneb temaga ümberkäimisest. Mida õrnemalt ja ettevaatlikumalt raamatut käsitletakse, seda kauem ta säilib. Et laenajaid manitseda ettevaatlikkusele raamatute käsitlemisel, tarvitavad mõned raamatukogud *trükitud üleskutsesid*. Neis üleskutses, mis harili-

kult liimitakse raamatu kaane külge, juhatakse laenajate tähelepanu vajadusele raamatuid hoida ja kaitsta. Mõned raamatukogud kasutavad selleks erilisi plakateid, mis raamatukogu ruumidesse üles riputatakse. Kui plakateid tarvitatakse, siis olgu nad maitsekalt valmistatud, et nad ärataksid laenajate huvi ja tähelepanu.

Üleskutseist üksi on vähe. Koguhoidja peab ka ise näitama, et ta tõeliselt on huvitatud sellest, et raamatuid hästi hoitakse. Kõik tagasitoodavad raamatud tuleb kergelt läbi vaadata. Leitakse sellejuures, et raamat on laenusoleku ajal määritud või rikutud, siis tuleb laenajalt nõuda, et ta vastavalt rikkele kas osa või terve raamatu hinna tasuks. Juhib laenaja raamatu saamisel tähelepanu sellele, et raamatus leidub rikkeid, siis tuleb raamat kohe laenutusest kõrvaldada ja asuda süüdlase selgitamisele. Kuigi igakord korda ei lähe süüdlast leida, näitab asja juurdlemine laenajaile, et koguhoidjal on raamatute korralik hoidmine südamelähedane ja see omakorda mõjutab laenajaid ettevaatlikkusele raamatute käsitsemisel.

Riiulilauadeid ei tule raamatutega liiga täis kiiluda. Siis võib kergesti raamatuid vigastada laudilt võtmisel ja sinna asetamisel. Ka ei ole soovitav, et raamatud laudil längus seisaksid. Nende püstitoidmiseks tarvitatagu raamatutugesid.

Eriti tuleb võidelda allakriipsutuste ja märkuste kirjutamise vastu. Kriipsutusi, mis raamatus leitakse, ei tule sinna jätta, vaid kustutada. Laenajat aga, kes selles süüdlane, karistatakse trahvimääramisega. Pliiatsikriipsud kustutatakse pehme kummiga. Kustutamise järele tasandatakse paberile jäänud jooned sel teel, et paberileht asetatakse kõvale tasasele pinnale ja tagumist külge silutakse valtsluuga. Värvipliiatsi kriipsutused kustutatakse pehme kummi või värske leivatükikesega hõõrudes.

Väiksemad rikked raamatuis, nagu lahtirebenenud ja kärisenud lehed, äratulnud või katkenud sildid tuleb, kui neid märgatakse või kui neile koguhoidja tähelepanu juhatakse, enne raamatu laenutamist parandada. Harilikult parandatakse väiksemad rikked raamatukogus oma jõududega. Kärisenud lehtede kokkuliimimiseks tarvitatakse läbipaistvat kummeeritud paberit, mida saab osta kirjutusmaterjalikauplustest. Tuleb alati hoolt kanda, et lae-

nutusesolevad raamatud oleksid terved ja korras. Siis võib ja saab ka laenajailt nõuda, et nad korralikult käsitseksid raamatuid.

Liimimiseks sobiva kliistri saab nisutärklisest, mis külmas vees sulatatakse. Siis valatakse talle seni tulist vett juurde, kuni kujuneb pudrutaoline liimimiseks kohane mass. Tulise vee juurdevalamine toimugu massi alalisel liigutamisel. Palju kallim on tarvitada araabiakummi. Hea kliister on dekstriin. Ta sulatatakse külmas vees ja omab suurepärase kleepimise võime. Eriti kohane on ta siltide liimimisel kunstnahale.

Et raamatud sajustel ja udustel ilmadel ei kannataks, tuleb laenajaile soovitada raamatuid kaasas kanda kas portfellis, käsikotis või paberisse mähitult. Selleks olgu alati raamatukogus saadaval pakkimispaberit — kas või vanade ajalehtede näol.

Mitte ainult laenajailt ei tule nõuda, et nad raamatuid korralikult hoiaksid, vaid ka koguhoidjad ise peavad nendega õrnalt ja ettevaatlikult ümber käima, aga mitte neid murdma ja loopima, nagu seda mõnes kogus juhtub. Tuleb meeles pidada, et see eeskuju, mida raamatukoguhoidja annab, ka mõju avaldab laenajate käitumisele.

Kuid ettevaatusest hoolimata võib mõnel laenajal õnnetus juhtuda, et ta raamatut määrib. Kui laenaja rikke eest tasunud, tuleb asuda rikke kõrvaldamisele. Märgitud olgu siin tähtsamad ja sagedamini esinevad rikked ja nende kõrvaldamisviisid.

Värsket rasvapekki saab paberilt kõrvaldada harilikult täielikult, või vähemalt teha märgatamatuks. Selleks võetakse teelusikatäis magneesiumi, segatakse bensiiniga sömerliseks pudruks ja määratakse siis puhta lapi abil paberile. Natukese aja pärast eemaldatakse puder, ja plekk on kadunud. Kui siiski peaks juhtuma, et plekk esimesel korral ei kao, korratakse toimingut uuesti. Paberit see ei riku.

Rasvapekke võib kaotada ka bensiini abil. Sel puhul pannakse lehe alla, millel plekk, valge puhas kuivatuspaber ja plekikohta niisutatakse korduvalt soojendatud bensiini kastetud puuvillaga. Tugevamate plekkide puhul niisutatakse plekikohta enne bensiiniga kastmist puhas-
tatud tärpentiiniga. Niisutamise järele kuivatatakse paber

kuivatuspaberi vahele surumise teel. Siis lastakse ta õhu käes kuivada.

Rasvapekke võib hajutada ka sooja triikrauaga. Plekile asetatakse puhas valge kuivatuspaber ja vajutatakse siis triikraud ettevaatlikult kuivatuspaberile. Kui see koht on rasvaseks muutunud, nihutatakse kuivatuspaberit edasi.

Samuti eemaldatakse paberist või-, steariini-, petrooleumi- ja vahapekid. Kui petrooleumipekk on suur ja ulatub läbi mitme lehe, siis pannakse raamat lahtiselt esmalt kas sooja ahjukappi või sooja ahju vastu. Seistes soojas haihtub osa petrooleumist. Alles siis asutakse pleki kõrvaldamisele bensiini abil. Bensiiniga tuleb ainult niisutada, aga mitte pesta, sest pesemisel võib trükimust sulada.

Tindiplekkidele tilgutatakse 10-protsendilist puhastatud soolhapet ja kuivatatakse siis kuivatuspaberi-ga. Veel niiskele plekikohale lastakse üks tilk värsket kloorvett. Kui plekk selle järele veel mitte täiesti ei kao, tuleb toimingut korrata, kuni plekk täiesti kustub. Kollasel paberil jääb järele heledam koht. Peale kuivamist võib seda kohta ettevaatlikult parafiiniga üle tõmmata, et anda paberile läiget. Väga vanu tindiplekke ei ole võimalik kõrvaldada.

Tindiplekkide eemaldamiseks võib tarvitada ka nn. tindisurma, mis saadaval paremais kirjutusmaterjalikauplustes. Parem on välismaa tindisurm. Kuidas seda kasutada, selleks on pudelikestel õpetus juures.

Templivärv sisaldab enamikul juhtudel rasva ja ei ole selletõttu kergesti kustutatav. Rasv kõrvaldatakse nii, nagu see sünnib rasvapekkide juures, kuna värvi eemaldame nii, nagu see toimub tindiplekiga. Kui plekk kohe ei kao, siis korratakse mõlemat toimingut. Kui paberile jääb viimaks punane värving, tuleb soolhappelahuse kõvadust suurendada. Ebaõnnestumise põhjuseks võib olla ka see, et kloorvesi on oma mõju kaotanud, sest üle 6 nädala see ei püsi.

Templivärvi võib kõrvaldada ka tindisurmaga, kuid kollalal paberil jääb nähtav jälg järele.

Verepekke niisutatakse soodaveega ja valastatakse 10-protsendilise kloorlubjalahusega. Järelejäänud kollane plekk kaob harilikult mõne päeva jooksul.

Sõrme jälgi, mis tekkinud raamatu lehitsemisel niiske musta käega, ei ole kerge kaotada. Plekile riputatakse esmalt õhuke kiht vedelat seebiputru, lastakse nii tund aega seista ja pestakse siis seep ära puuvilla ja sooja veega. Nüüd kuivatatakse plekikohta kahe puhta valge kuivatuspaberi vahel. Enamikul juhtumeil muutub puhas-tatav koht karedaks. Kuivamise järele võitakse seda kohta kummiveega ja teistkordse kuivatamise järele tasandatakse paberit valtsluuga.

Piima-, kakao-, kohvi- ja õlleplekke pestakse leige ammoniaakveega. Järelejäänud jäljed kaotatakse kloorvee abil, nagu see sünnib tindiplekkide juures. Kloorvee asemel võib tarvitada ka kristalliseerunud sidrunihapet.

Puuvilja mahla- ja veiniplekke niisutatakse 10-protsendilise kristalliseerunud sidrunihappega ja pestakse siis puhta veega üle.

Roosteplekke niisutatakse veega ja kaetakse peennetatud oblikahappesoolaga. Kui plekk on kadunud, pestakse seda kohta sooja veega üle ja kuivatatakse kuivatuspaberiga.

Vaiguplekke kõrvaldatakse nagu tindiplekke, kuid bensiini asemel tarvitatakse siin atsetooni.

Kustutada ei ole võimalik plekke kriidipaberilt. Katubaka-, tõrva-, vankrimäärde- ja praeplekke on võimatu kõrvaldada. Kui sääraseid plekke raamatus leidub, tuleb need ära märkida, et järgmist laenajat kaitsta etteheidete ja karistuse eest. On aga plekid suured ja rikuvad täiesti raamatu, siis tuleb see kohe laenu-tusest kõrvaldada ja kustutada. Üldse peaks koguhoidja põhimõtteks olema anda laenajaile ainult terveid ja puh-taid raamatuid, aga mitte rikutuid.

Kasutatud kirjandus: „Bildungspflege“ 1919/20. a. — „Bücherei und Bildungspflege“ 1928. a. A. Graesel „Handbuch der Bibliothekslehre“ — „Krasnõi Bibliotekar“ 1937. ja 1938. a. A. Sibul „Raamatu-koguhoidja käsiraamat“.

A. Sibul.

Raamatute muretsemisest ja käsikogust.

Iga raamatukogu suuremaks mureks on, kuidas soetada juurde uusi teoseid. Kõik oleneb muidugi eelarvest. Suurendatud riikliku toetuse mõjul hakkaksid kindlasti ka omavalitsused määrama raamatukogudele suuremaid summasid.

Praegu ilmub palju häid raamatuid, kuid enamikul on hinnad äärmiselt kõrged. Palju jõuab neid muretseda nii väheste summade juures, nagu on seda kasutada maaraamatukogudel! Et arvuliselt saada rohkem teoseid, siis valik langeb alati odavamate raamatute kasuks.

Kõige halvem lugu on ettetellitavate sarjadega. Jooksvast eelarvest ei jätku sarjade tellimiseks, kuid peale ettetellimiste lõppemist on raamat mõnel juhul kuni viis korda kallim. Siis on mitmeid juhuseid, kus kuulutatakse välja ettetellimine, kuid raamat jääb hoopis ilmutamata. Ettetellimiste võimalustest on av. raamatukogudel igatahes kõige väiksem kasu. Soovitatud raamatute nimestikud, mille põhjal tuleb av. raamatukogudel raamatuid tellida, ilmuvad ka alles tagantjärele ja siis saab raamatuid muretseda ainult täishinnaga. Soovitatud raamatute nimestikku võetud raamatute hinnas tuleks teha mõningaid soodustusi, tuleks anda hinnaalandust aval. raamatukogudele.

Toetuse saamine raamatute näol sel kujul, nagu seda tehti varasematel aastatel, on ainult koormaks vähematele kogudele. Kõitekulude arvel maksa neile raamatuile veel juurde ja asjatult raiskavad nad ruumi riuleil. Kui raamatute näol toetust määrata, siis võiks arvesse tulla ainult uuemad teosed ja raamatukogule peaks jääma ka valiku võimalus.

Raamatunädalate puhul propageeritakse kõvasti raamatute kinkimise aktsiooni. Põhimõtteliselt ei saa olla selle vastu midagi ja kohalikud raamatukogud võiksid olla õnnelikud, kui see üleskutse annaks tulemusi. Kuid teisalt peaksid raamatukoguhoidjad olema teadlikud sellest, kui kasulikuks tuleb pidada igasuguseid kingitusi. On esinenud juhuseid, kus kingitakse ainult seepärast, et kinkija tahab teostest lahti saada. Need on kas sisult juba vananenud või välimuselt muutunud inetuks. Olgu üteldud päris kategoo-

riliselt: nende koht pole ka mitte av. raamatukogus. Ka siis, kui odava raha eest pakutakse müüa igasuguseid aegunud ja määrdunud teoseid, tuleb nende omandamises asuda kindlalt eitavale seisukohale. Nagu teame, kannatavad pea-aegu kõik raamatukogud ruumide kitsuse all, milleks neid siis koormata veel asjata ballastiga!

Avalikud raamatukogud sisaldagu ainult neid teoseid, mis leiavad kasutamist tänapäeva lugejaskonna hulgas ja mis oma sisuväärtuse poolest vastavad raamatukogu kasvatustlikele ülesandele. Raamatukogud suurenevad peamiselt ilukirjanduse arvel, kuid suuremat tähelepanu tuleb juhtida elunähtusi käsitlevatele populaarteaduslikele teoseile, eriti tehnikale ja muile rakendusteaduslikele aladele.

Rääkides raamatute muretsemisest, ei pääse me mööda ka raamatute kustutamise küsimusest. Kustutamisele tuleksid kõik teosed, mis sisult aegunud ja vananenud ning välimuse poolest muutunud kõlbmatuks. Teaduslike teoste juures tuleb eriti silmas pidada nende uudsust ja värskust. Vanad eeliseseisvuse-aegsed väljaanded ei paku enam mingit huvi lugemiseks. Raamatukogu peab ilmtingimata arvestama teaduste arengut.

Kui kuskil raamatukogus peaks arutusele tulema raamatute osaline kustutamine, siis igaks juhuks võiks teha nimestik varem ilmunud kustutamisele määratud raamatuist ja see saata läbivaatamiseks kas Tartu E. R. M. Arhiivraamatukogule (Aia 42) või Tallinna Linna Keskraamatukogule (Vabaduse puiestee 4). Vahest leidub seal hulgas teoseid, mis omavad kirjanduslikku või bibliograafilist tähtsust ja tuleksid saata sel puhul eelnimetatud teaduslikele raamatukogudele. Kohalikul av. raamatukogul pole mõtet endale asutada üksikuist ja juhuslikest teostest koosnevat arhiivkogu, sest teaduslikuks uurimuseks ei saa seda ikkagi kasutada.

Selle asemel et moodustada av. raamatukogude juurde arhiive, tuleb hakata mõtlema käsikogude asutamisele. Suureks takistuseks nende asutamisel on muidugi ruumide puudus. Kuid uute koolimajade ja rahvamajade plaanide kinnitamisel arvestatakse juba ka raamatukogude ruumidega. Nii võime loota, et tulevikus käsikogude asutamise mõte leiab reaalsest teostust. Igale kooliringkonnale anetatud „Eesti Entsüklopeedia“ pani juba aluse käsikogu

teatmeteoste valikus ja neid tuleks ka hoolega selleks ots-
tarbeks säilitada. Mingil juhul ei kuulu nad laenutamisele.

Raamatukogu täiendamisel peaks seega aukohale sead-
ma ka teatmeteoste hankimise. Sellisteks teosteks oleksid:
entsüklopeediad, sõnastikud, kehtivad seadused ja määru-
sed, maakaardid ja ajaloolised atlased, ajaloolised ja maa-
teaduslikud üldteosed, raamatute nimestikud, üld- ja eri-
sisulised teaduslikud ajakirjad, nagu Looming, Varamu,
Eesti Kirjandus, Eesti Statistika, Konjunktuur jne. Käsi-
kogude kaudu looksime lugejaile parimaid töötamisvõima-
lusi enesearendamiseks kohal-lugemise teel. Käsikogude
ruumid võiksid olla ka ühtlasi õpiringide kokkukäimisko-
haks. Sel teel saavutaksime kõige tagajärjekamaid tulemusi
teadusliku kirjanduse kasutamise mõttes.

Helene Mugasto

Ülevaade raamatukogudele soovi- tatud 1938. a. kirjandusest.

Haridusministeeriumi Raamatukogude Komisjoni poolt
koostatud avalikele raamatukogudele ja koolide õpilasraa-
matukogudele soovitatud raamatute kolm viimast nimes-
tikku sisaldavad 1938. a. kirjanduse loetelu, peale selle mõne
üksiku teose varemast ajast. Kui neid kolme nimestikku
jälgida ja võrrelda kuukirja „Eesti Kirjanduse“ lisas seni
avaldatud 1938. a. ilmunud eesti raamatute üldnimestikuga,
siis näib, et Raamatukogude Komisjon on oma tööga möö-
dunud aasta kirjanduse arvustamise alal peaaegu lõpule
jõudnud, kuna soovitatud raamatute nimestikud haaravad
enam-vähem kõik tähelepandavama meie möödunud aasta
kirjandusest. Seepärast võime nende nimestike põhjal jul-
gesti teha kokkuvõtte ja tuua ülevaate 1938. aasta soovita-
tud kirjandusest.

Raamatukogudele on 1938. a. ilmunud teostest soovita-
tud üldse 202 teost, arvestamata lastekirjandust (9. liik),
kusjuures ühe teose kaks või enam köidet on arvestatud ühe
teosena. Kaanehinnas maksavad need 202 teost kokku
kr. 733,15. Kui sellest summast maha arvata raamatukogu-
dele antav tavaline 10%-line hinnaalandus, tuleks raamatu-

kogul nende eest maksta kr. 659,84, ehk ümmarguselt 660 krooni. Sellest selgub, et ainult suuremad linnad suudavad muretseda kõik soovitatud kirjanduse. Teistel aga tuleb teha nimestikest valik vastavalt oma rahalistele võimalustele.

Kuna soovitatud raamatute nimestikud haaravad kõik enam-vähem tähelepanndavamad teosed meie kirjandus-
turult ja kuna nendegi ostmiseks ei küüni kogude ressursid, siis oleks täiesti vildak ja koguni andestamatu, kui muretsetakse kogusse, olgugi omade summade arvel, kirjandust, mis ei ole raamatukogudele soovitatud. Raamatukogujuhatajad peaksid arvestama seda, et raamatu mittesoovitamisel olid küllaltki kaaluvad põhjused.

Suurema üldise valiku teeb Raamatukogude Komisjon, jagades soovitatud raamatud esimesse ja teise järjekorda, võttes aluseks teose väärtust, vajalikkust kui ka sobivust raamatukogusse.

Esimeses järjekorras soovitati möödunud aasta toodangust 103 teost, s. o. 51% soovitatud teoste üldarvust, mis maksavad kaanehinnas kr. 367.—. Raamatukogul peab kõigi nende omandamiseks olema ümmarguselt 330 krooni. Ka seegi on küllalt suur summa, milleni ei küüni väga paljude maaraamatukogude ostujõud. Kuid raamatukogud peaksid selle poole püüdma, et nad suudaksid omandada kõik I järjekorras soovitatud, s. o. tähtsamad ja vajalikumad teosed.

Esimeses järjekorras soovitatud teostest oli:

0. liigis — algupärast iluk. 32 teost, kr. 125,30 väärtuses,
 „ — tõlkelist „ 12 „ „ 50.— „

Kokku ilukirjandust 44 teost, kr. 175,30 väärtuses.

1. liigis	.....	—	teost, kr.	—	väärtuses,
2.	„	10	„	42,50	„
3.	„	6	„	13,10	„
4.	„	4	„	12,—	„
5.	„	5	„	12,25	„
6.	„	9	„	40,65	„
7.	„	12	„	39,45	„
8.	„	13	„	31,75	„

Kokku teadusl. kirj. 59 teost, kr. 191,70 väärtuses.

Üldse kirj. I jrk. 103 „ „ 367.— „

Seega on I järjekorras soovitatuid ilukirjandust 42,7%, teaduslikku kirjandust 57,3%. Hinnalt tõuseb aga ilukirjanduse protsent 47,7-le. Ilukirjandusest on algupärandeid 72,7 ja tõlkeid 27,3 protsenti. Nii on Komisjon andnud küllaldase ülekaalu ja seega osutanud väärilist tähelepanu algupärasele kirjandusele.

Teises järjekorras soovitatud teostest oli:

0. liigis — algupärast iluk.	20 teost, kr.	72,60	väärtuses,
„ — tõlkelist „	21 „ „	76,05	„

Kokku ilukirjandust 41 teost, kr. 148,65 väärtuses.

1. liigis	4 teost, kr.	16,05	väärtuses,
2. „	6 „ „	21,20	„
3. „	5 „ „	5,75	„
4. „	11 „ „	90,20	„
5. „	5 „ „	20,75	„
6. „	12 „ „	21,85	„
7. „	2 „ „	3,75	„
8. „	13 „ „	37,95	„

Kokku teadusl. kirj. 58 teost, kr. 217,50 väärtuses.

Üldse kirj. II jrk. 99 „ „ 366,15 „

Siin on huvitav tähele panna, et ilukirjanduse ja teadusliku kirjanduse arvuline vahekord nii esimeses kui teises järjekorras on peaaegu võrdne.

Kuna paljud raamatukogud ei suuda omandada kõiki I järjekorras soovitatud teoseid, siis olgu toodud lühike loetelu neist soovitatud teostest, mis vääriksid 1938. a. toodangus erilist tähelepanu ja väljatõstmist.

0 liigis algup.: Gailiti „Karge meri“, Hindrey „Loojak I—II“ ja „Südamed“, Kibuvitsa „Rist ja Rõõm“, Lutsu „Kogutud teosed“, Merilaasi „Maantee tuultes“, Mälgu „Mere tuultes“, Rohu „Elutee“, Ristikivi „Tuli ja raud“, Sirge „Häbi südames“, Särgava (Peterson) „Kogutud teosed“ ja Visnapuu „Põhjavalgus“.

0 liigis tõlkeid: Ibseni: „Peer Gynt“, Martin du Gard'i „Perekond Thibault“, Stendhali „Punane ja must“, Zilahy „Kaks vangi“, Valtari „Võõras mees tuli tallu“ ja Virza „Taevaredel“.

2. liigis: Koguteos „Kutseharidus Eestis“, Silla „Eesti kirikulugu“, Stekeli „Kirjad emale kodusest kasvatuses“, „Suur Piibel“ (piltidega) ja „Uus Testament“ (uues tõlkes).

3. liigis: „Seaduste Kogu“ I ja VI köited. Damaschke „Kogukondliku omavalitsuse ülesanded“ (K. Pätsi tõlkes) ja Coudenhove-Kalergi „Totaalne riik — totaalne inimene“.

4. liigis: Aspeli „Valik prantsuse esseid“ ja Vaga „Üldine kunstiajalugu“.

5. liigis: Madissoni „Lapse ja ema tervishoid“ ja Reimani „Ema käsiraamat“.

6. liigis: Kuusentali „Kanakasvatus“ ja „Põllumajanduslik entsüklopeedia“, mille väljaandmine jätkub.

7. liigis: Kurriku jt. „Eesti rahvarõivad“, Põldmäe ja Tampere „Valimik eesti rahvatantse“ ja „Vana kannel III“.

8. liigis: Laamani „Juhan Luiga elu ja mõtted“, Raua „Eesti Vabariigi President Konstantin Päts“, Toomre „Konstantin Päts ja riigireformi aastad“ ja koguteos „Jaan Tõnisson töös ja võitluses“.

Toodud kirjanduse loetelu võiks olla kasulik ka isiklike raamatukogude täiendamisel uute raamatutega.

R. Alas.

Kümme aastat soovitatud kirjandust.

Haridusministeeriumi Raamatukogude Komisjon, mis teatavasti asutati 1930. a. sügisel, alustas raamatute soovitamist aval. raamatukogudele 1929. aastal ilmunud kirjandusega. Seega, 1938. a. kirjanduse arvustamist ja soovitamist lõpetades, komisjon on läbi vaadanud kümne aasta kirjanduse. Sel puhul heidame lühida pilgu komisjoni tegevusele ja ta tööhulgale möödunud tegevusaastail.

Kümne aasta jooksul ilmunud kirjandusest komisjon on hindamisele võtnud ja arvustanud üldse 3180 raamatut. Neist on avalikele raamatukogudele soovitatud 1954 raamatut ehk 61%, ainult koolidele on soovitatud 66 raamatut ehk 2%, kuna 1160 raamatut ehk 37% arvustatud raamatuist on pidanud jääma soovitamata. Seega on keskmine arvustusel olnud raamatute arv aastas 318 ja soovitatud raamatute keskmine arv aastas 195,4.

Oma asutamisest kuni soovitatud raamatute viimase nimestiku avaldamiseni komisjon on pidanud 87 koosolekut.

Avalikele raamatukogudele soovitatud raamatute arv.

	1929.	1930.	1931.	1932.	1933.	1934.	1935.	1936.	1937.	1938.	Kokku
Soovitatud I järjekorras.											
O. liigis: algup.	7	10	10	14	15	14	22	19	22	32	165
" " tõlk.	8	11	16	15	9	18	13	16	16	12	134
Kokku O. liigis	15	21	26	29	24	32	35	35	38	44	299
1. liigis	1	1	2	2	4	3	2	3	3	—	21
2. "	—	1	2	8	10	5	6	7	7	10	56
3. "	1	3	1	3	2	5	3	1	2	6	27
4. "	2	—	3	3	10	7	4	10	3	4	46
5. "	2	6	4	6	7	7	13	7	5	5	62
6. "	6	13	12	10	9	8	8	11	8	9	94
7. "	5	9	4	7	4	6	6	6	3	12	62
8. "	2	9	5	7	10	8	13	21	23	13	111
Kokku 1.—8. liigis	19	42	33	46	56	49	55	66	54	39	479
9. liigis	2	6	7	11	15	17	17	16	6	5	102
Kokku I jrk.	36	69	66	86	95	98	107	117	98	108	880
Soovitatud II järjekorras.											
O. liigis: algup.	19	19	14	14	14	16	27	22	29	20	194
" " tõlk.	38	31	19	11	15	14	16	10	24	21	199
Kokku O. liigis	57	50	33	25	29	30	43	32	53	41	393
1. liigis	2	3	2	6	4	2	3	3	2	4	31
2. "	5	4	2	10	8	6	5	13	8	6	67
3. "	8	11	11	10	8	11	13	8	6	5	91
4. "	3	5	5	6	5	4	13	5	3	11	60
5. "	5	2	8	5	6	5	6	6	3	5	51
6. "	19	9	11	9	14	7	10	9	16	12	116
7. "	4	3	4	1	6	3	3	3	3	2	32
8. "	8	9	9	13	15	6	15	13	10	13	111
Kokku 1.—8. liigis	54	46	52	60	66	44	68	60	51	58	559
9. liigis	3	6	11	10	19	11	20	15	5	22	122
Kokku II jrk.	114	102	96	95	114	85	131	107	109	121	1074
Üldse soovitatud	150	171	162	181	209	183	238	224	207	229	1954
											R. Alas.

Uusi lootusi.

Raamatukogunduse alal oli möödunud aasta sündmuste rikkam kui paljud eelmised. On tundemärke, mis lubavad oletada, et mitmele lahendustootavale küsimusele on soovitud lähemale pääseda. Lootustäratavaks on saanud asjaolu, et just Haridusministeeriumis on hakatud otsima abinõusid raamatukogude — eeskätt maaraamatukogude — olemasolu ja tegutsemisvõimaluste kindlustamiseks.

Kõigepealt väärrib tähelepanu, et Valitsemise korraldamise seaduse alusel (RT 1938, 37) raamatukogude korraldamine tehti ülesandeks Haridusministeeriumi Noorsoo ja Vabahariduse Osakonnale. Enne see töö allus väga laialdase tegevusväljaga Haridusministeeriumi Kooliosakonnale. Pole küll veel loodud iseseisvat Raamatukoguosakonda, aga lootuse järgi on raamatukogusid juhtivale keskkorraldusele ometi sammuvõrra lähemale jõutud.

Praktilised tulemused avaldusid kõigepealt Haridusministeeriumi Noorsoo ja Vabahariduse Osakonna ringkirjades maakoolivalitsustele. Juhiti tähelepanu ebamäärasele olukorrale raamatukogude ülalpidamise alal. Nimelt oli aastatega olukord kujunenud selliseks, et ligi pooltes raamatukogudes polnud ülalpidamiseks määratud nimetamisväärsed summasid. Ülevaate saamiseks on Noorsoo ja Vabahariduse Osakond kõikide avalike võrgus olevate raamatukogude olukorda püüdnud üksikult analüüsida. Hiljem juhiti koolivalitsuste tähelepanu igale üksikule puudulikult varustatud raamatukogule ja paluti põhjusi selgitada. Lähemal vaatlusel ja järelepärimisel selgus koolivalitsustele, et esmajoones on puudulikult majandatud avalike võrku võetud eraraamatukogud. Siin kohalikud omavalitsused on piirdunud peamiselt ainult summade määramisega raamatute ostmiseks, sest omavalitsuste ja eraraamatukogude ülalpidajate vahel sõlmitud lepingutes (kui need olid sõlmitud) oli omavalitsuse rahalise toetusena ette nähtud vaid 2 senti elaniku kohta raamatute ostmiseks. Ja tegelikult on praegu eraraamatukogude majanduslikud kulud ülalpidajate seltside kanda. Kes aga ei teaks, kui piiratud on praegu seltside tulud! Tulude hankimiseks tuleks avalikke raamatukogusid ülal-

pidavatele seltsidele luua erilised võimalused. Esmajoones tuleks nende poolt toimepandud peod vabastada lõbustusmaksust.

Lisaks eeltoodule selgus järelevalveasutistele raamatukogu eelarve koostamise vajadus. Seni koostati seda vaid linnaraamatukogudes. Oktoobrikuu ringkirjadega Noorsoo ja Vabahariduse Osakond nõuab eelarve koostamist k õ i g i s r a a m a t u k o g u d e s. Seejuures on omavalitsused kohustatud saatma kõik piirkonnas asuvate raamatukogude eelarved kontrollimiseks kohalikule koolivalitsusele. Edaspidi ei saa omavalitsuste poolt ülalpeetavaid raamatukogusid enam ilma tarvilike summadeta jätta. Võrku võetud eraraamatukogude suhtes jääb olukord siiski veidi ebamääraseks, sest nagu eelpool tähendatud, seni sõlmitud lepingud ei pane omavalitsustele suuri kohustusi ja seltsidel pole küllaldast majanduslikku kandejõudu. Raske ja ebamäärane on eraraamatukogu olukord just niisuguses vallas, kus peale eraraamatukogude on olemas ka omavalitsuse raamatukogu. Kõige värskemad kogemused näitavad, et vallavalitsus ei lähe siin „kahest sendist“ palju kaugemale.

Haridusministeeriumi Noorsoo ja Vabahariduse Osakonnas on püütud jälgida ka raamatukogude töötulemusi. On võrreldud olukorda üksikutes maakondades ja linnades ning avaldatud andmeid ajalehtedes ja ajakirjades. Andmete saamise aluseks on võetud raamatukogude aruanded. Kahjuks ei tohiks aruandeid siiski saajaprotsendilisel uskuda, sest need koostatakse tarvitusel olnud rakendusraamatute alusel. Viimaseid peetakse aga väga erinevate võtetega. Nii peetakse mõnelpool tarvitajate (lugejate) nimestikku kuni mitmeaastase järjenumbriga ja näidatakse aruandes lugejate arvuks ikka viimane järjenumbr, unustades, et aruanne nõuab andmeid ainult v i i m a s e eelarveaasta kohta. Lahkunud lugejad polnud maha arvatud. Sellest tingitult esines andmetes mõnelpool päris suur lugejate protsent, kuid loetud raamatute arv ühe elaniku kohta oli samal ajal kaugelt alla keskmise.

Puudulikud on andmed ka raamatukogu tarvitajate vanuse, elukutsete jne. kohta, samuti puuduvad andmed raamatukogu osakondade tegevuse kohta. Viimasel ajal ongi Noorsoo ja Vabahariduse Osakond asunud korral-

dama raamatukogu aruannete vormi. Selleks on saadetud järelepärimine koolivalitsustele, kultuurvalitsustele, koolide inspektoritele, Riigi Statistika Keskbüroole, Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingule ja suurematele raamatukogudele. Seega püütakse küsimus otstarbekohaselt lahendada ühise koostöö alusel. Kahju vaid, et käesoleval kevadel andmete hankimine siiski toimub vanade aruannete järgi, sest Riigi Statistika Keskbüroo on vastavad aruandepangid juba välja saatnud. Ühistöö alusel püüab Noorsoo ja Vabahariduse Osakond lahendada edaspidist raamatunädalate korraldamise küsimust. Selleks on saadetud ankeet asjaosalistele asutistele.

Täiesti teretulnud on ka Haridusministeeriumi Noorsoo ja Vabahariduse Osakonna jaanuarikuu ringkiri, milles püütakse selgust luua avalike raamatukogude võrgu küsimustele. Nimelt püütakse selles ringkirjas tõkestada raamatukogude loomist liiga suure tegevusraadiusega. Juhitakse tähelepanu sellele, et kättesaadavuse seisukohalt vaadatuna leidub vähe neid lugejaid, kes kaugemale kui 5 km lähevad raamatuid laenama. Kindel seisukoht on võetud ka raamatukogu osakonna kohta: praeguses olukorras on see vaid hädaabinõu; osakondadest, kus laenutus küllalt suur, tuleks moodustada iseseisvad raamatukogud. Jah, kohalikud raamatukogujuhatajad võiksid ses suhtes palju kaaša aidata, sest nemad tunnevad osakondade olukorda kõige paremini. Uute iseseisvate raamatukogude asutamisel tuleb kohalikel koolivalitsustel hoolega järele valvata, et need asutataks, kus neid tõepoolest vaja. Uuesti ja süvendatult nõutakse andmeid sama küsimuse kohta märtsikuus. Nüüd juba täiesti põhjendatult näidatakse, et 53% maaraamatukogudest asub koolimajades, kusjuures kooliringkondade keskmiseks raadiuseks on 4—5 km. Kuna avalike raamatukogude võrk suurel määral ühtub algkoolide võrguga, siis „järelkult annab avalike raamatukogude võrgu kättesaadavuse üle teatava pildi selle võrgu võrdlemine avalike algkoolide võrguga.“ Võrdlemise teostamiseks ja uurimuste toimetamiseks on maakoolivalitsustelt palutud vastavaid andmeid 1. aprilliks 1939. Õieti oli hädatarvilik, et avalike raamatukogude võrk peale valdade reformi läbiviimist võeti uuesti läbivaatamisele, sest siin esines veel küllalt ebakorrapärasusi.

Soovides kaasa aidata populaarteadusliku ja rakendusliku kirjanduse suuremale levikule, korraldas HM Noorsoo ja Vabahariduse Osakond kõikides raamatukogudes ankeedi, mille abil püütakse selgitada selle kirjanduse vähese tarvitamise põhjusi ja otsitakse abinõusid selle tarvitamise suurendamiseks. Ka see uurimus on alles pooleli, aga selle tulemused võivad meile, raamatukoguhoidjaile, suuresti kaasa aidata meie igapäevases ja sageli ka igavas laenutustöös.

Peale 1924. aastat on esmakordselt jälle raamatukogunduse küsimusi teadlikult esile tõstetud. Ühe aasta jooksul on neid suurel hulgal puudutatud. Oleme mõneski suhtes umbusklikud, sest senised kogemused on meid sellisteks kujundanud, aga vähemalt loota tahaksime jälle.

A. Jõulmaa.

Raamatukapist.

Meil on seni vähe rõhku pandud raamatukogu ruumidele ja nende sisustamisele. On piinlik vaadata, millisesse pimedasse nurka, sahvrisse või eeskotta vahel raamatukogu mahutatakse. Sama vähe hoolitakse korralikust sisseseadest. Katsutakse läbi ajada ükskõik millise kapiloksi või mõne nigela riuliga, et oleks aga koht, kuhu raamatuid paigutada. Ometi on ruumidel ja sisustusel suur tähtsus laenajate kohta. Raamatust lugupidavale laenajale mõjuvad halvad ruumid ja vilets sisustus võõrastavalt ja koguni eemaletõukavalt.

Töö enese pärast on head ruumid ja kohane sisustus väga tarvilikud. Korralikus, soojas, valges ja õhurikkas ruumis sujub töö märksa paremini kui mõnes niiskes, külmas ja pimedas kongis. Ja kui heale ruumile seltsib veel kohane sisustus, siis aitab see tunduvalt tõsta töö produktiivsust.

Milline võiks ja peaks avaliku raamatukogu sisustus olema, selle kohta katsume alamal anda lähemaid juhatusi. Algame kõigepealt raamatukapiga, kui ühe kõige tarvilikuma esemega. Järgmine kord peatume ka teiste sisustus-esemete juures.

Raamatu mahutamiseks peavad raamatukogul olema kas riulid või kapid. Kui raamatukogul ei ole oma tuba või tube, mida saab lukustada, siis tuleb tingimata kasutada kappe. Kapp ise ei tohi milgi tingimusel olla tohutu suur ja sügav kolask. Riidekapid ei sobi raamatukogule, sest sügavas kapis läheb palju ruumi kaduma. Tahetakse aga ruumi hästi ära kasutada ja asetatakse raamatud astmes- tiku viisi, nagu see raamatukauplustes tavaline nähe, siis varjavad esimeses reas seisvad raamatud tagumisi, kui raamatud on asetatud kahes või kolmes reas. Raamatute väljaotsimisel tagumisest reast ja nende tagasiasetamisel tuleb esimeses või esimestes ridades seisvad raamatud kõr- vale lükata, et võiks näha tagumise rea raamatute numb- reid. Elava laenutamise juures viidab see aega ja on selle- tõttu ebasobiv. Samuti ei ole kohased liiga kõrged kapid, milliste ülemistelt lauditelt tuleb raamatuid välja otsida trepi või jalapingi abil. Eriti ebasobiv on trepi tarvitamine, sest üles- ja allaronimine nõuab rohkesti pingutust, väsitab raamatukoguhoidjat ja aeglustab töötamist.

Tegelik elu on näidanud, et kui kapi või riuli ülemine laudi on kõrgemal keskmise kasvuga inimese pingutuseta ulatusest, siis raamatute järjekord sel laudil ei püsi korras. Veel halvem on lugu siis, kui tuleb tarvitada treppi või jala- pinki.

Peale selle võib raamatukogul tarvidus tulla kolida uude korterisse. Siin võib aga juhtuda, et uue korteri ukсед ei ole nii avarad kui vana omad ja kappi, kui ta liiga suur on, ei ole võimalik ilma lahti lõhkumata sisse viia. Igakord ei leidu uues korteris suure kapi jaoks sobivat seina tema ma- hutamiseks. Siin võib kujuneda olukord, et ta mõne akna või ukse ette ulatub. Sellepärast juba parem mitu väikse- mat kappi kui üks suur, mille ühest kohast teise viimisel tuleb töösse rakendada hulk inimesi.

Kõigil neil põhjusil ära lastagu kappi kõrgemat teha kui 2,05 meetrit. Sellise kõrguse juures ulatub keskmise kasvuga inimene vabalt võtma raamatuid ülemiselt laudilt ja sinna tagasi panema. Töö läheb kiiremini ja raamatud ülemistel lauditel püsivad paremas järjekorras.

Kapi laius võib olla üks või kaks meetrit. Üle kahe meetri laiuseid kappe ei tuleks teha lasta, sest siis nad muu- tuksid liiga suurteks ja kohmakateks. Kui lastakse teha

kahemeetrilise laiusega kappe, siis peab keskel olema vahesein, sest üle ühe meetri ulatuvad laudid ei ole kohased. Nad võivad raamatute raskuse all looka painduda ja ka raamatud ei püsi pikkadel lauditel hästi püsti. Kappide välised seinad (küljed) tehtagu, kui see tehniliselt võimalik, täiesti tasased, ilma mingisuguste äärelüüstideta. Siis saab tarbekorral ühte kappi täiesti teise vastu lükata, nii et ei jää vahet kappide vahel. Nii võib tarviduse puhul moodustada pika ühtlase kappide rea.

Kas eelistada uue kapi tellimisel ühe või kahe meetri laiuseid kappe? Kui võtta arvesse ainult kappide hind, siis on kasulikum tellida kahe meetri laiusega kappe, sest nende hind ei tule ühemeetrilise laiusega kappidest mitte kaks korda kallim, vaid poolteist või koguni veel vähem, kuna aga raamatute mahutus on 100 protsenti suurem.

Liiga sügavad riulilaudid ei ole kohased, sest suure sügavuse juures jääksid laudite ääred raamatute kohaleasetamisel ja mahavõtmisel ette, kuna raamatud asuvad vastu kapi selga. Sobivamaks sügavuseks on 22 sentimeetrit.

Kappe on soovitatav teha lasta nii, et laudid oleksid tõstetavad. Siis võib laudite vahesid seada raamatute kõrguse järgi nii, nagu seda tarvidus nõuab. Selleks tarvitatakse harilikult hammasliiste. Neil on aga see halb, et raamatud mõnikord kahe liistu vahele surutakse ja nad sellejuures kannatada saavad. Selle vältimiseks võib puusepalt tellida hammasliistude paksused lauatuikikesed, mis pannakse mõlemale poole laudite otste juurde hammasliistude vahele vastu kapi seinu (külgi).

Hammasliistude asemel võib tarvitada metallist naaste. Sel puhul puuritakse kapi seintesse teatud kaugusesse, harilikult 2,5—5 sm üksteisest umbes 1,5 sm sügavused augukesed, milledesse lüüakse metallist torukesed (pussid), et ära hoida puusse puuritud augukeste kokkutõmbumist. Augukestesse pistetakse naastu ümmargune osa, kuna väljajäävale lamedale (kandilisele) osale asetatakse laudid. Et laudid libisema ei hakkaks, olgu neil naastude kohal uurded. Ühe laudi kandmiseks on tarvis neli naastu. Laudite ülestõstmine ja allalaskmine naastude abil on üsna hõlpus ja selletõttu on nad väga praktilised. Ka ei ole naastude tarvitamisel karta, et raamatud saaksid kannatada, nagu seda juhtub hammasliistude puhul. Kuid naastude abil tellitavate

lauditega kapi tegemine läheb tunduvalt kallimaks hammasliistudega kapist.

Kui tellitakse kinniste lauditega kapp, siis lastagu laudite vahed teha 25 sm. Alumine laudi olgu maast vähemalt 12 sm kõrgemal, et ei tuleks liiga sügavale kummarduda raamatute alumiselt laudilt otsimisel ja tagasipanemisel. Laudite paksus võiks olla 2 sm, kuna kapi seinad peaksid olema vähemalt 5 sm paksud. Sellise ruumijaotuse juures

oleks kapil kokku 7 laudit. Kui kapi laius on kaks meetrit, siis oleks kokku 14 laudit, mis annavad ümmarguselt 14 jooksvat meetrit laudeid raamatute paigutamiseks. Igale jooksvale meetrile mahub keskmiselt 50 köidet. Nii mahutaks säärane kapp umbes 700 köidet. Arvesse võttes asjaolu, et osa raamatuid on ikka laenus, võib 900- kuni 1000-köiteline raamatukogu niisuguse kapiga toime tulla.

Jääb kapp kitsaks ja ei mahuta enam uusi juurdetulevaid raamatuid, siis enne kui hakatakse uut kappi tellima, võiks järele vaadata, kas ei leidu raamatukogus vananenud ja kulunud raamatuid, mis võiks kustutada, et teha ruumi uutele. Populaar-teaduslikud teosed vananevad võrdlemisi

kiiresti ja ei oleks mõtet sääraseid raamatuid, mis oma aja ära on elanud, avalikus raamatukogus alal hoida ainult lugupidamisest raamatu vastu. Kulunud ja määrdinud raamatud tuleb tingimata kustutada.

Kapp lastagu teha männipuust. Kase- ja leppapuu ei ole nii kohane, sest tõugud armastavad enam leht- kui okaspuud. Kapi lauad olgu täiesti kuivad, sest vastasel korral puu kuivades tõmbub kokku, mille järelduusel tekivad kapil praod ja lõhed. Säärane lõhenenud ja pragunenud kapp näeb välja väga inetu.

Laenutamisel on kapiuksed takistuseks. Eriti segavalt takistavad ukсед siis tööd, kui on mitu kappi kõrvuti. Raamatuid otsides ja riulitele tagasi asetades tuleb uuestest mööda käia, millejuures nad tihti segavalt ette jäävad. Sellepärast on parem lasta teha säärane kapp, mille ukсед laenu- tamise ajaks eest ära tõstetakse. Kui ukсед on ära võetud ja kõrvale pandud, muutub kapp lahtiseks riuliks, millele igalt poolt vabalt juurde pääseb. Lõpeb laenutamine, tõstetakse ukсед jälle ette ja lukustatakse. Katsete põhjal, mis saadud säärase kappidega töötamisel Tallinna linna haru- raamatukogudes, on äratõstetavad ukсед väga praktilised.

Tõstetavate uste juures ei ole hingede kasutamine otsar- tarbekohane, sest uste tagasiasetamine hingedele on kaunis tülikas. Märksa kergem on uste äravõtmine ja tagasipanemine, kui ukse üks külg pistetakse laudite ja liistu vahele, mis löödud kapi mõlema seina esiküljele ja moodustab nii- viisi vahe, kuhu mahub ukseäär. Vahe sügavus ei tarvitse üle 1,5 sm olla. Ukse teisel küljel on lukk. Kui ukсед on ette tõstetud, saab neid lukustada vaheseina külge. Ustel on, nagu joonisel näha, käepidemed küljes, et nende tõstmist hõlpsustada.

Kapi uste tahvlid võivad olla vineerist, mis selleks väga kohane ja oma ülesannet hästi täidab. Kappi võib lasta värvida või peitsida. Viimane viis on kohasem, sest tuleb odavam. Ka on korralikult peitsitud kapp küllalt kena.

A. Sibul.

Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu 1938. a. tegevuse ülevaade.

1938. aastal kuulusid ühingu juhatusse: esimees A. Sibul, abiesimees G. Ney, sekretär M. Jürma, abisekretär V. Kuldvere, kuni 2. sept. oli laekuriks J. Räni, kes lahkus juhatarest ajapuudusel, 2. sept. alates täitis laekuri kohuseid A. Pulst, abilaekuriks oli R. Antik. Revisjonikomisjoni kuulusid: M. Nael, G. Sool, R. Uudsemaa. Juhatus pidas aasta jooksul 13 koosolekut, kus võeti vastu 72 otsust. Peakosolek peeti 27. veebr. 1938. a. Tall. Keskraamatukogu ruumes Tallinnas. Uusi liikmeid võeti a. jooksul vastu 36, kusjuures 31. detsembriks olid tasunud liikmemaksu 130 liiget. Aruandeaastal väljastati 1711 postisaadetist, sisse tuli 183 kirja. Ühingu usaldusmeesteks olid: R. Antik, H. Johani, A. Jõulmaa, E. Kurlents, A. Liiv, A. Marend, L. Promm, A. Ojakäär, S. Olberg, J. Saar, L. Seeberg, H. Vitsut.

K l u b i õ h t u d. 1938. a. korraldati ühingu liikmeile Tallinnas neli koosviibimist. 18. märtsil toimus Tallinna Linna Pedagoogilise Muuseumi ruumes muuseumi raamatukoguhoidja R. Uudsemaa poolt Brockhausi leksikoni valmimise diapositiivide demonstreerimine, 10. nov. 1938. a. korraldati Riia linnaraamatukogu juhataja J. Straubergsi külaskäigu puhul Tallinna Keskraamatukogus referaatõhtu J. Straubergsi ettekandega „Eesti ja läti trükiseid 16. ja 17. sajandil“, 17. nov. korraldati Tondil Sõjaväe Õppeasutiste raamatukogus teeõhtu, kus tutvuti ühtlasi nimetatud raamatukogu töö, koostise ja ülesannetega, ning 18. dets. Tallinna Keskraamatukogu ruumes jõulupuu ühingu liikmeile ühes perekondadega, mille sisustamise eest ühing võlgneb palju tänu revisjonikomisjoni esimehele R. Uudsemaale meeolekuliklase päevakava koostamise ja teostamise eest. Aruandeaastal külastati ühiselt ka mõningaid kunstinäitusi.

L o t e r i i. 18. dets. 1938 peeti Tallinna Keskraamatukogu ruumes loosimine, mis andis ühingule kr. 138.07 puhast tulu ja mis kasutati ajakirja „Raamatukogu“ väljaandmiseks. Loterii koguväärtus oli 250 krooni, loterii tegelikuks korraldajaks valiti laekur A. Pulst, vastutajaks abiesimees G. Ney.

R a a m a t u k o g u. Ühingu raamatukogu on aasta jooksul kasvanud 8 kõite võrra. Raamatukogus oli 1. jaan. 201 köidet 363.40 kr. väärtuses. Kursuste õpperaamatukogu vahepeal täiendatud ei ole, seal oli endiselt 121 köidet kr. 363.40 väärtuses.

A j a k i r i. 1938. a. anti välja ajakirja „Raamatukogu“ VI aasta-käigust (1937/8) nr. 3/4 ja VII aastakäigust (1938) nr. 1—4. HM-ilt saadi esikord ajakirjale toetust kr. 750.— suuruses summas, kusjuures ühing kohustus saatma ajakirja tasuta kõigile av. raamatukogudele, milliseid HM-i nimestiku järgi oli möödunud aastal 738. Liikmeile, kes olid tasunud 1938. a. liikmemaksu, anti ajakirja VII aastakäik tasuta. Ajakirja vahetati Eestis ajakirjaga „Eesti Kirjandus“ ja Leedu Raamatukoguhoidjate häälekandjaga. Peale selle saadeti ajakirja Läti Raamatukoguhoidjate ühingule, Helsingi Üli-

kooli raamatukogule nende omal palvel kõik seni ilmunud ajakirja aastakäigud, annetati Soome teaduslike raamatukogude tegelaste külaskäigu puhul neile samuti kõik laos olevad numbrid ning saadeti Praha linnaraamatukogule Tšehhoslovakkia raamatukogusid käsitavad numbrid.

„Looming“. 1938. aasta osutus kolmandaks aastaks, mil ühingu liikmeile võimaldati 50%-lise hinnaalandusega ajakirja „Loomingu“ tellimine. „Loomingut“ tellisid 64 liiget, mis suurendas tuntavalt ühingu tööd ja asjaajamist.

Suhetest välismaaga. Möödunud aastal peeti. 10.—12. juunini Kaunases III Balti riikide raamatukoguhoidjate kongress, millest ERÜ võttis osa 7 delegaadiga. Ühingu esindasid kongressil: R. Antik, H. Johani, M. Jürma, V. Kuldvere, F. Puksoo, A. Sibul, R. Uudsemaa. Referaatidega esinesid kongressil: R. Antik „Eesti teaduslikest ja avalikest raamatukogudest“, H. Johani „Lugejate tüüpidest“ ja M. Jürma „Avalike raamatukogude kataloogidest“. Peale nimetatute võttis kongressist osa 29-liikmeline ekskursioon. Kongressi lähem kirjeldus ilmus ajakirjas „Raamatukogu“ 1938. a. nr. 1/2.

Septembri algul külastasid Eesti teaduslikke raamatukogusid Soome teaduslike raamatukogude tegelased, kellele ühing korraldas vastuvõtu kohvik „Harjus“. Kuna külaskäik oli Eesti teaduslikele raamatukogudele, ei võtnud ühing ametlikult vastuvõttust osa. Tegelikult vastuvõtjaks oli Tallinnas komisjon järgmises koosseisus: Riigiraamatukogu direktor G. Ney, Linnaarhiivi juhataja dr. P. Johansen, Kaitseväe staabi raamatukogu juhataja K. Liivola, Tallinna linna keskraamatukogu juhataja A. Sibul ja Eestimaa Kirjanduse ühingu raamatukogu juhataja dr. H. Weiss, Tartus Ülikooli raamatukogu juhataja F. Puksoo ja E. R. Muuseumi Arhiiviraamatukogu juhataja R. Antik. Külalised tutvusid Tallinna raamatukogudega, linna vaatamisväärsustega, Pirita kloostri, Kose vabaõhukooliga jne. Tartus külastati teaduslikke raamatukogusid ja muuseume. Külaskäik võimaldas ühingu liikmeile sõlmida huvitavaid tutvusi Soome raamatukogunduse tegelastega.

Kodukord. Aruandeaastal töötas juhatuse vastaval palvel ühingu liige M. Nael välja ühingu koondiste kodukorra, mis võeti vastu esimesel lugemisel juhatuse koosolekul 4. nov. 1938. a.

Seltskondlike üritusi. Kirjanike K. E. Söödi, E. Sär-gava ja A. H. Tammsaare juubelisünnipäevade tähistamisel anta-vaist auaadressidest võttis osa ka ERÜ. 7. apr. täitus ühingu auliik-mel A. Veidermal 50 aastat, mispuhul viimast õnnitleti.

Raamatukoguhoidjate päevad. 3. jaan. 1938. a. ju-hatuse koosolek otsustas teha maavalitsustele ettepaneku maakond-like raamatukoguhoidjate päevade korraldamiseks. Ettepanekule vastasid jaatavalt Viru ja Valga maavalitsus, mistõttu peeti raa-matukoguhoidjate päevad Rakveres ja Valgas. Valgas kõnelesid ühingu liikmed R. Antik ja H. Johani, Rakveres H. Johani ja A. Sibul. Teised maavalitsused avaldasid põhimõttelist nõusolekut päevade korraldamiseks, kuid soovisid edasilükkamist.

R a a m a t u n ä d a l. 5.—12. dets. korraldatud raamatunädala puhul andis ühing neli kõnelejat. Avalikel aktustel ja Ringhäälingus esinesid R. Antik, H. Johani, M. Jürma, A. Sibul.

Kultuurkapitali Kirjanduse Sihtkapitali Esinduskogus esindas ühingut A. Sibul, kelle asendajaks oli R. Antik.

Juhatuse nimel M. Jürma.

Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu 1939. a. liikmete nimestik.

A u l i i k m e d : 1. Eenpalu, Kaarel; 2. Kallas, Oskar; 3. Sibul, Aleksander; 4. Veiderma, Aleksander.

T e g e v l i i k m e d :

1. Aaspõllu, Eliise. Kuimetsa p. ag.
2. Aavakivi, Viktoria. Tartu. Ülikooli raamatukogu.
3. Ahven, Agu. Torma.
4. Alas, Rudolf. Tallinn. Haridusministeerium.
5. Algma, Jüri. Luiste p. ag.
6. Alt, Gustav. Põikva ag. pk. 30.
7. Ambla Haridusselts.
8. Antik, Richard. Tartu, Aia 42.
9. Arusild, Roos. Vohnja ag.
10. Asandi, Hilda. Tallinn. V. Kalamaja 26.
11. Asumäe, Ella. Tartu, Aia 42.
12. Bitter, Alice. Tallinn. Keskraamatukogu.
13. Böstrov, Nikolai. Kulje ag.
14. Dresen, Hilda. Tatari 14—5, Tallinn.
15. Eelhein, Hilda. Tallinn. Keskraamatukogu.
16. Eichenbaum, Andres. Tõrva.
17. Erik, Larissa. Tallinn, Sõle 4—6.
18. Freymuth, Otto. Tartu. Ülikooli raamatukogu.
19. Genss, Julius. Tallinn, S. Roosikrantsi 10—1.
20. Gustavson, Paul. Tallinn, Uus Tatari 2-a—1.
21. Hiir, Aimi. Tartu, Keskraamatukogu.
22. Hirv, Kristjan. Petseri, Vaksali 14.
23. Honno, Liisa. Lõve ag.
24. Huuk, Gerhard. Tallinn, Virve 2—4.
25. Joonas, Albert. Tartu, Aia 42.
26. Joonas, Anna. Tartu, Aia 42.
27. Jõgi, August. Koorküla.
28. Jõulmaa, Aleksander. Rakvere, Parkali 9.
29. Jürgenson, August. Sindi, Kas. 8—30.
30. Jürma, Mall. Tallinn, Keskraamatukogu.
31. Kaasik, Maria. Tallinn, Keskraamatukogu.

32. Karurahu, Rosalie. Tallinn, Keskraamatukogu.
33. Karusoo, Alma. Tallinn, Liiva 2—15.
34. Keila linnaraamatukogu.
35. Kents, Johannes. Erra ag.
36. Kesvatera, Alevtina. Karula ag.
37. Kettam, Armida. Tallinn, Keskraamatukogu.
38. Kildema, Tõnis. Rapla.
39. Kirsipuu, Meta. Tartu, Filosoofi 1-a—6.
40. Kivi, Peeter. Kaagjärve ag.
41. Koppel, Aleksander. Kaarma suurvald, Elliste talu.
42. Kuldvere, Voldemar, Tondi, Sõjaväe Õppeasutised.
43. Kullango, Karl. Tartu, Ülikooli raamatukogu.
44. Kulpa, Helene. Tartu, Lepiku 14—4.
45. Kurlents, Erika. Narva, Suur 26.
46. Kuusik, August. Halliste ag.
47. Kõiv, Paul. Kambja.
48. Langebraun, Karoline. Tallinn, Keskraamatukogu.
49. Lasberg, Ida. Tallinn, Riigiraamatukogu.
50. Lekko, Alma. Tallinn, Heina 16—15.
51. Lenk, Karl. Imavere ag.
52. Liblik, Marta. Tartu, Ülikooli raamatukogu.
53. Liibert, Helmi. Petseri, Kooli 3.
54. Liiv, Ado. Petseri, Kivi 8.
55. Liivand, Ene. Tallinn, Tartu m. 27—2.
56. Lillmaa, Johannes. Sooru pk.
57. Linde, Bernhard. Tallinn, Müürivahe 7—5.
58. Luigamäe, Liidia. Rägavere ag.
59. Luud, Kaja. Tallinn, Keskraamatukogu.
60. Lõvi, Hilda. Tallinn, Keskraamatukogu.
61. Maarend, Nikolai. Pajusi ag.
62. Marend, Anna. Viljandi, pk. 44.
63. Masing, Helmi. Tallinn, Toom-Rüütli 3—6.
64. Meiusi, Meinhard. Tallinn, Pedagoogium.
65. Melts, Ruut. Kirna vaksali ag.
66. Metslang, Linda. Tartu, Ülikooli raamatukogu.
67. Morgen, Ida. Tartu, Keskraamatukogu.
68. Mugasto-Johani, Helene. Tartu. Keskraamatukogu.
69. Mägi, Valter. Tallinn, Heina 18—12.
70. Möldri, Artur. Tartu, Keskraamatukogu.
71. Nael, Aime. Tallinn. III Haruraamatukogu.
72. Nael, Martin. Tallinn, Videviku 3—2.
73. Ney, Gottlieb. Tallinn, Riigiraamatukogu.
74. Oberpahl, Vera. Tallinn, S. Ameerika 43—9.
75. Oja, Magda. Türi, pk. 23.
76. Ojakäär, Aleksander. Valga linna raamatukogu.
77. Paavel, Peeter. Tallinn, Aia 12—21.
78. Paemaa, J. Tallinn, Patika pk.
79. Pahlberg, Gerda. Rakke.
80. Pala, Salme. Krüüdneri ag., pk. 9.
81. Palm, Leida. Tallinn, Keskraamatukogu.

82. Palmar, Hellu. Lüganuse, pk. 2.
83. Parma, Aino. Tallinn, U. Sadama 11—14.
84. Paulus, Paul. Käina.
85. Ploom, Aino. Tartu, Keskraamatukogu.
86. Ploompuu, Linda. Tartu, Keskraamatukogu.
87. Ploom, Edith. Tallinn, Keskraamatukogu.
88. Pukits, Mart. Tartu, Keskraamatukogu.
89. Puksoo, Friedrich. Tartu, Ülikooli raamatukogu.
90. Pulst, Alma. Tallinn, Keskraamatukogu.
91. Päärt, Mesike. Nõmme, Pärnu m. 94.
92. Raiend, Adele. Jõhvi.
93. Randvee, Marta. Tallinn, Keskraamatukogu.
94. Raudsik, Nikolai. Vaivara, pk. 5.
95. Rebane, Jenny. Taheva valla av. raamatukogu.
96. Reima-Sutt, Ida. Põltsamaa.
97. Rennit, Ella. Tallinn, Keskraamatukogu.
98. Riikoja, Irma. Tallinn, Riigiraamatukogu.
99. Rosenthal, Edith. Tartu, Ülikooli raamatukogu.
100. Räni, Jüri. Tallinn, Keskraamatukogu.
101. Saar, Johannes. Pärnu, Linnaraamatukogu.
102. Saija, Juliana. Tallinn, Keskraamatukogu.
103. Seeberg, Lilly. Tartu, Ülikooli raamatukogu.
104. Selling, Tamara. Pärnu, Linnaraamatukogu.
105. Shuravleff, Aleksander. Tsirguliina Rahvaraamatukogu Selts.
106. Sinikas, Karl. Pärnu, Linnaraamatukogu.
107. Sool, Gustav. Tallinn, Preesi 22—2.
108. Soom, Mihhail. Nõmme, Õie 48.
109. Sõster, Marta. Tallinn, Pronksi 6—12.
110. Sügis, Jüri. Tallinn, Keskraamatukogu.
111. Taar, Alma. Tallinn, Keskraamatukogu.
112. Taimla, Vanda. Tallinn, Keskraamatukogu.
113. Tamm, Erich. Laius-Tähkvere.
114. Tamm, Maria. Tallinn, Keskraamatukogu.
115. Tammeveski, Karl. Haapsalu, Kopli 11.
116. Tepp, Ernst. Kiviõli, Laste 110—2.
117. Tiik, Leo. Tartu, Keskraamatukogu.
118. Tilk, Alo. Tartu, Keskraamatukogu.
119. Uudsemaa, Richard. Tallinn, Pedag. Muuseumi raamatukogu.
120. Uusoja, Leida. Tallinn, Keskraamatukogu.
121. Vallaste, Luutsia. Tartu, Ülikooli raamatukogu.
122. Valtna, Richard. Tallinn, Keskraamatukogu.
123. Veeroos, Bruno. Tallinn, Allika 6—2.
124. Veevo, Lydia. Jõhvi algkool.
125. Weiss, Hellmuth. Tallinn, Uus 14.
126. Veltmann, Karl. Tartu, Ülikooli raamatukogu.
127. Vene, Boris. Tartu, E. Kirjanduse Selts.
128. Vergi, Karl. Tallinn, Keskvangla raamatukogu.
129. Zernask, Leonilla. Tallinn, Keskraamatukogu.
130. Ülemaantee, Nikolai. Raasiku, Jägala Puupapi vabrik.

Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu kassa aruanne 1938. a.

TULUD:

Saldo 1. jaan. 1938.	Kr.	130.01
HM-i toetus	"	750.—
Loterii	"	250.—
Liikmemaksud	"	160.20
Rakendusmaterjali müük	"	434.89
„Raamatukogu“ tellimised ja müük	"	61.40
Ühingu panga jooksvalt arvelt toodud	"	1113.53
Ühingu posti jooksvalt arvelt toodud	"	481.36
Ühingu panga jooksva arve % 1938. a. eest	"	56.52
Üleminevad summad (Leedu ekskursioon)	"	239.80
Üleminevad summad („Looming“)	"	75.—
Võlgnikud	"	4.—
Tagasimaks ekskursiooni arvel	"	15.75
Klubiõhtute tulu	"	40.75
Mitmesugused tulud	"	27.53

Kokku Kr. 3840.74

KULUD:

Ajakirja „Raamatukogu“ kirjastamine	Kr.	933.09
Loterii kulud	"	111.93
Liikmemaks Rahvusvah. Rkh. Liidule	"	10.—
Rakendusmaterjali trükkimine	"	374.84
Kantselei kulud	"	97.79
Asjaajaja tasu	"	60.—
Klubiõhtud	"	102.50
Ekskursioon	"	257.65
Inventari muretsemine	"	109.—
Üleminevad summad (ekskursioon)	"	239.80
Ühingu posti jooksvale arvele makstud	"	446.88
Ühingu panga jooksvale arvele makstud	"	847.05
Mitmesugused kulud	"	111.32
Raha kassas 31. det. 1938.	"	138.89

Kokku Kr. 3840.74

Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu 1938. a. eelarve.

Tulud:

Saldo 1. I 39	138.89
Liikmemaksud	125.—
Loterii	1 500.—
Rakendusmaterjali müügist	500.—
Klubiõhtuist	60.—
Mitmesugused tulud	30.—
	<u>2 215.—</u>

„Raamatukogu“:		
HM-i toetus	900.—	
Tellimistest	50.—	
Kuulutustest	60.—	
Kuulutustest 1938. a.	38.—	1 048.—
Jooksvalt arvelt	338.11	
	<hr/>	
	Kr. 3 740.—	

Kulud:

„Raamatukogu“ 1938. a. nr. 3/4	296.—	
„Raamatukogu“ 1939. a.	1 344.—	1 640.—
Loterii kulud	800.—	
Liikmemaks Rahvusvah. Rkh. Liidule	10.—	
Kantselai kulud	110.—	
Kongress ja suvepäevad	300.—	
Ekskursioon	150.—	
Klubiõhtud	100.—	
Rakendusmaterjali trükk	400.—	
Raamatukogu täiendamiseks	50.—	
Asjaajaja tasu	100.—	
Mitmesugused kulud	80.—	
	<hr/>	
	Kr. 3 740.—	

Tallinna linna keskraamatukogu täiendusnimestik

Tallinnas, 1938. 148 lk. Hind kr. 1.25.

Ainult kolm suuremat eesti avalikku raamatukogu on iseseisvuse aja! avaldanud trükis neis leiduvate raamatute katalooge. Need raamatukogud — Riigiraamatukogu, Tallinna Linna Keskraamatukogu ja Sõjavägede Staabi Raamatukogu — asuvad kõik Tallinnas. Nende nimestike olemasolu on täielikult õigustatud, sest Riigi-, samuti Sõjavägede Staabi Raamatukogu on hulga riigiasutiste teenistuses, Tallinna Linna Keskraamatukogul aga lasuvad ulatuslikumad ülesanded — olla keskuseks, kust igal avalikul raamatukogul ja igal vabariigi kodanikul, ka väljaspool Tallinna, avaneb võimalus laenata teoseid, mis puuduvad kohalikus raamatukogus.

Vastuoks, Tartu suuremad avalikud raamatukogud — Tartu Ülikooli ja Eesti Rahva Muuseumi arhiivraamatukogu — ei avalda trükitud katalooge. Viimane neist eesti rahvusraamatukoguna ei laenuta raamatuid väljaspoole raamatukogu ruume, olles kohal-kasutamise-koguks; teiseks kogub ta ainult eestikeelset ja Eestit käsitlevat kirjandust. Seetõttu rahuldavad sedelkataloogid täielikult kasutajaskonna huvisid. Küll on aga avaldatud masinakirjas eestikeelsete raamatute nimestik aastaist 1632—1917.

Tartu Ülikooliraamatukogus aga, mille kasutajaskonna moodus-

tavad professorid, üliõpilased ja sadadesse küündivad Ülikooli mitmesugused teaduslikud asutised, kel muuseas olemas peagu igaihel oma eriraamatukogu, täidaks selline nimestik küll oma otstarvet. Juurdekasvu-nimestiku küsimus on olnud isegi päevakorral, et seda avaldada järk-järgult Ülikooli „Toimetustes“, kuid arvestades asjaolu, et igaaastane juurdekasv siin on 10.000—12.000 teost, on nimistu koostamine väga raskendatud. Selle-est aga on praegu trükkis ja peaks ilmuma juba eeloleval sügisel 600—700-leheküljeline Tartu Ülikooli pearaamatukogus ja kõigis Ülikooli instituutides leiduvate ajakirjade ja perioodiliste väljaannete loetelu, mis teadusliku uurimuse hõlbustamiseks palju laiemalt kaasa võib mõjuda kui üksik-teoste, monograafiade nimestikud.

Tallinna Linna Keskraamatukogu avaldas esimese nimestiku, eestikeelseist raamatuist 1924. a., millele järgnes kuni 1929. a. terve rida muu- ja eestikeelsete teoste katalooge, lisa- ja täiendusnimestikke. 1933. a-st peale aga, kuna varemavaldatud kataloogid olid osalt läbi müüdnud, neis loetletud teostest mõningad raamatukogust eemaldatud ja et vältida suure arvu nimestike aegaviitvat sirvimist, avaldati uus eestikeelsete teoste kataloog, kus sees on peale uute ka kõik varemäs nimestikes mainitud raamatud. 1934. ja 1936. a. lisandusid keelte kohaselt võrkeelse kirjanduse nimestikud, ja 1938. a. „Täiendusnimestik“, mille vaatlemisele asumegi.

Siin leiduvad kõik uued teosed, keeltele vaatamata, mis puuduvad varemilmunud nimestikes. Nimestiku esimeses osas asetseb süstemaatiline loetelu, mõningate väheste erinevustega H. Mugasto „Kümnendliigitusest“, kusjuures igas alaliigis teosed on rühmitatud ilmuniskeelte kaupa, esikohaga eesti-, siis saksa, vene, prantsuse ja lõpuks muud keeled. Põhimõtteks keelte järjestamisel näib olevat nende osatähtsus Eestis. Iga keele alal on teosed omakorda järjestatud autorinimede järgi eesti tähestiku kohaselt. Süstemaatilisele osale järgneb ainult teaduslike raamatute autori-register, kuna ju ilukirjandus ühikuna esimeses osas moodustab tervelt veerandi kogu nimestikust. Neil asjaoludel vastab nimestik kõigile küsimustele, olgu see kas kirjandusest, mingi teaduse alalt või üksikteosest, mille autor ja pealkiri aga on juba teada.

Siirdudes ideaalse bibliograafia põhimõtetele, s. o. järjekindluse ja tiitlikirje täpsuse taotlemisele, peab tunnustama, et vaadeldav nimestik kuulub tehniliselt paremate eesti bibliograafiliste teoste hulka. Nimelt ei puutunud allakirjutajale silma ühtegi trükiviga, ka võrkeelseis tiitlites, mille vastu on patustatud rohkem kui vajalik seniajani ilmunud eesti bibliograafiates ja kataloogides.

Ei saa aga märkimata jätta paari asjaolu, esmajoones lühendite nimestikku eessõnas. Nähtavasti on selle koostamise põhimõtteks olnud, et üldtuttavad lühendid, nagu: Toim., Kirj., lk. jne. on jäetud välja. Kuid tekib kahtlus, kas näit. tõlk. (tõlkinud), mis on üles võetud lühendite nimestikku, on vähem tuttav kui eelmised. Siinjuures võrkeelseis pealkirjades esinevad lühendid on üldse märkimata. Vajadusekohaselt on arvestatud ka sarjade ja seltside väljaannete lühendusi nagu ET (= Elav Teadus) Looduse Kuldr. (= Looduse Kuldraamat), kuid miks puudub seletus lühendile: E. Riigi

Keskarh. Toim. (lk. 132). Kui see esineb ainult ühekordselt, siis oleks võinud pealkirja täielikult välja kirjutada.

Teiseks on mõningal määral ebajärjekindel, kui ühel puhul märgitakse, et teos on äratrükk aastaraamatust või koguteosest, teiste äratrükkide juures aga seda ei tehta ja isegi ühe ja sama teose, näit. „Svio — Estonica“ separaatidega talitatakse mitmeti. Arusaadavalt pole see koostajale, kerge ülesanne, kuna äratrüki märkused on tihti tiitli teisel leheküljel. Kuid kahjuks sellega seoses esineb selliseid juhu- huseid, et näit. allakirjutanu „Eesti üliõpilaskonna keskorganisatsiooni loomiskatsed...“ (lk. 54), olles tegelikult separaat „Eesti üliõpilaskonna ajaloo“ leheküljed 206—254, osutub nimestikus tervelt 254-leheküljeliseks. Samuti E. Blumfeldt — N. Loone: „Eesti ajaloo bibliograafia 1930. 1934. (lk. 44) on tegelikult lk. 138—270. „Eesti filoloogia ja ajaloo aastaülevaatest“ pro 270 lk.

Ka ei saa igakord nõustuda „Täiendusnimestikus“ praktiseeritava liigitamisega vastavasse osakonda, kuigi neid on asetatud tihtigi 3—4 osakonda. Viimane asjaolu on suureks vooruseks nimestiku kasutaja seisukohast! Vaadelgem näitena kirjandust bibliograafia ja ajaloo alalt. Kõigepealt, miks on „Svio-Estonica, Akad. Rootsi-Eesti Seltsi aastaraamat“ paigutatud alaliiki 15 pro 16 (Teadusliikude seitside ja asutiste väljaanded), kuhu ongi läinud täiesti õiglaselt kõik teised aastaraamatud? Miks puudub „Latviešu zinatne un literatura“, puhtbibliograafiline teos, samuti ka kriitiline bibliograafia „Literarisches Zentralblatt für Deutschland“, alaliigis 18 (Bibliograafia), olles paigutatud alaliiki 19 (raamatukoguteadus)? Ka näeksime heameelega samas kohas eriteaduslikku bibliograafiat — Feuerisen'i „Livländische Geschichtsliteratur'i“, pealegi kui siin on aset leidnud samasisuline E. Blumfeldt — N. Loone „Bibliotheca Estoniae Historica“ (lk. 44). Kui esimene on täiesti otstarbekohaselt „ajaloo“ (lk. 83) all, miks puudub aga sealt viimane. Kas siis mõlemad „bibliograafia“ ja ka „ajaloo“ osakonda, või ainult „bibliograafia“ alla!

Tähtsam teos Saaremaa ajaloo alalt: N. Busch „Nachgelassene Schriften 2.“, „Geschichte des Bistums Ösel...“ on „elulugude“ all, (lk. 128) puudub aga „Baltimaade“ või „Eesti ajaloo“ all. Ajakiri „Baltic Countries“ kuigi ei haara ainult Eestit, vaid kogu Baltoskandia huvisid, on „Eesti maateaduse“ all (lk. 107), puudub aga „ajaloo“ ja „majanduse“ all, kuigi käsitletakse neid alasid võrdselt.

Kuid need juhud on üksikud ja möödapääsematud suures tiitlite rägastikus, mida sisaldab „Täiendusnimestik“. Igatahes on tervitav, et meie esikohal seisev avalik rahvaraamatukogu — Tallinna Linna Keskraamatukogu, — annab välja nii täpseid nimestikke, mis võivad osakondadesse liigitamisel rahuldavaks eeskujuks olla teistele väiksematele raamatukogudele.

Fr. Puksoo.

Inglise raamatukoguhoidja muljeid Eesti raamatukogudest.

1937. a. külastas mandri raamatukogusid Birminghami raamatukogu direktor H. M. Cashmore, kelle sulest on nüüd Inglise Raamatukoguhoidjate Ühingu kirjastusel ilmunud brošüür: „North-Eastern Europe, including Russia („Põhja-Ida Euroopa ühes Venemaaga“). Eessõnas kirjutab autor, et mandril külastatud raamatukogude ülevaade on deponeeritud Inglise Raamatukoguhoidjate Ühingu peakorterisse Londonis, kuna ta on liiga pikk trükkis avaldamiseks. Autor on valmistanud ülevaatest kolm lühendit (trükkimiskrediidi piiratuse tõttu) ja need erinevad tunduvalt täielikust ülevaatest.

Raamatukogude kirjeldamist alatakse Poolaga, kust autor siirdub Danzigi, Leetu, Lätti, Eestisse, Soome ja lõppeks Nõukogude Venesse. Viimasele ongi pühendatud kolm korda rohkem ruumi kui kõigile teistele maadele kokku, milliste kirjeldus ulatub vaid 12 leheküljeni. Meie naabermaade raamatukogudest leiavad käsitamist Kaunase Linna-, Kaitseväe-, Ülikooli- ja Riigiraamatukogu. L e e d u raamatukogudest arvab autor, et inglasel pole neis midagi õppida, kuna nad on alles väljaarendamisel.

L ä t i raamatukogudest mainitakse, et tähtsamad neist asuvad Riias. Kõigiti rahuldavaks peab autor Riias raamatukogu Rigas Pilsetas Bibliotek, kuna kõik teised, nagu Ülikooli-, Riigi- ja Linnaraamatukogu kannatavad ebasobivate ruumide all. Läti, nagu paljude teistegi Euroopa riikide raamatukogud on arvamisel, et rahvale ei pea olema kättesaadavad igat liiki raamatud ja nad jagavad sel põhjusel raamatukogud „teaduslikeks“ ja „avalikeks“. Paljud raamatud „avalikes“ raamatukogudes on odavad, keskpärased väljaanded, halvasti köidetud ja vaatamata avariile raskesti leitavad.

„Teaduslikud“ raamatukogud omavad tähelepandavaid kollektsioone, kuid administratiivsed meetodid on neis puudulikud. Palgad madalad. Ka raamatukogudesse on kandunud vabamõtlemissurve ja autori kõnelusist Riia raamatukogude tegelastega on selgunud, et on võimatu omada kohta raamatukogus, kui arvamused erinevad valitsuse omadest. Nagu teisteski Balti mais ja Poolas kasutatakse neid rikkalikke raamatute tagavaru võrdlemisi vähe. Raamatukoguhoidjad on küll innukad raamatute kogujad, kuid nad pole leiutanud viise, kuidas teha oma raamatute varamud lihtrahvale kättesaadavaiks.

E e s t i l e pühendab autor kolm lehekülge, tõstes ta raamatukogunduses Balti riigest esikohale. Eesti tähtsamaiks raamatukogudeks loeb autor Tartu ja Tallinna omi. Tartu raamatukogudest peatutakse pikemalt Ülikooli ja ERM Arhiivraamatukogu juures.

Tartu linnaraamatukogust arvab H. M. C., et see on võrdne keskmisele huraraamatukogule Birminghamis, kuigi tal on uued, meeldivad ruumid.

Huvitavaimaks hooneks peab autor Tartus Riigi Keskarhiivi maja, kus tulekindlais ruumes säilitatakse arhivaale.

Eestimaa Kirjanduse Ühingu raamatukogust öeldakse, et see asub

vanas 16. sajandil püstitatud hoones, unises tänavas, mis annab mulje, et seda raamatukogu ei kasuta keegi. Kaheliikmeline personaal tegeleb peagu 90.000-kõitelise koostisega.

Mainitakse ka Riigiraamatukogu külastamist, mis asub Rahvuskogu ruumes ja on kasutada Rahvuskogu liikmeile ja riigiametnikele.

Tallinna Linnaraamatukogu paigutatakse n. n. „avalike“ raamatukogude liiki, mis töötab omavalitsuse summadega ja annab (ühes harukogudega) 130 000-lisele elanikkonnale kasutada umbes 120.000 köidet. Neli haruraamatukogu on kõik väga väikesed. 26-liikmeline personaal töötab 38 tundi nädalas. Laenusus tõuseb kuni 5 köiteni isikult aastas, mis olevat sama kui Birminghamis. Lugesissaalides on publiku kasutada 135 ajalehte ja ajakirja.

Linnaarhiiv on jätnud külastajale hea mulje oma 13. sajandist säilinud dokumentidega.

Kaitseväe raamatukogudest mainitakse Kaitseväe Staabi ja Sõjaväe Õppeasutiste raamatukogu Tondil. Viimases olevat 3000 ingliskeelset raamatut, 400 sõjaromaani jne.

Autor peatub ühtlasi veneaegsete olude juures, mis pidurdasid raamatukogude tegevust. Isegi praegune arv raamatukogusid (1937. a. 600) ei suutvat rahuldada elanikkonda ja autor avaldab imestust, et selliseis tingimuses saab õitseda organisatsioon, nagu Eesti Kirjanduse Selts. Edasi peatatakse lühidalt av. raamatukogude seaduse juures. H. M. C. imestab, et Maailmasõja ajal on suudetud säilitada raamatukogusid ja arhiive.

Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing leiab samuti mainimist, ühtlasi Akadeemiline Inglise-Eesti Ühing Tartus, mille esimeheks on H. C. C. Harris, Tartu Ülikooli inglise keele lektor.

Kuigi Eesti näib raamatukogunduses edukam kui Leedu ja Läti, kirjutab H. M. C., peab pidama meeles, et see on vaene maa, omades vaid 1.130.000 elanikku, kellest 130.000 asub Tallinnas ja 60.000 Tartus. „Avalikud“ raamatukogud töötavad alates 1905. a. (? Toim.). Nende asutamist peetakse 1905. a. revolutsiooni tulemuseks. Esimene selliseid raamatukogusid põlvneb 1907. a. (? Toimet.). Enne Eesti iseseisvust trükiti 14.000 eestikeelset raamatut, pärast iseseisvumist ulatub see arv umbkaudu 1500 raamatule aastas.

H. M. Cashmore oma paaripäevasel külaskäigul Eestis on suutnud süveneda õige paljusse ja arvatavasti autori täiuslik reisi ülevaade sisaldab märksa rohkem kui mainitud lühend.

Mall Jürma.

Eesti raamatuasjanduse ja raamatukogunduse bibliograafia 1938. a.

12. Ajalehendus.

Kolmkümmend aastat rahvusliku võitluse teenistuses. Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus 1908—1938. „Päevaleht“ nr. 315, 20. XI. 1938.
Lepp, A. Kirjastus ja ajakirjandus 1936. a. „Eesti Statistika“ 1938. nr. 194(1), lk. 16—24.

17. Raamatu- ja trükiasjandus.

- Agenda Parva** Brunenbergae MDCXXII. Eestikeelseid tekste vastu-reformatsiooniaegsest katoliku preestrite käsiraamatust. Handbüchlein für katholische Geistliche aus Livlands Polenzeit. (Väljaandja Otto Freymuth). Tartu, 1938, 102 + (2) lk. Arvustused: Blumfeldt, Evald. „Kunst ja Kirjandus“ nr. 1, 1939, lk. 2—3.
- J[ohansen], P[aul]. „Revalsche Zeitung“ nr. 299, 16. XII. 1938, lk. 5.
- Kullango, K[onrad]. „Postimees“ 4. XII. 1938, lk. 7.
- Puksoo, Fr[iedrich]. „Ajalooline Ajakiri“ 1938, nr. 4, lk. 175—176. „Uus Eesti“ nr. 350, 10. XII. 1938, lk. 6.
- Saareste, A[ndrus]. Agenda Parva (1622) keelest. „Eesti Keel“ 1938, nr. 7/8, lk. 196—213.
- Saareste A[ndrus]. Ühest lõunaeesti keelemälestise uudisleiust. „Looming“ 1938, nr. 10, lk. 1160—1161.
- Süvalepp, A. „Rahvaleht“ nr. 232, 7. XII. 1938, lk. 8.
- Allvee, A. Raamatukaupluses. „Tunglaraudjad“ 1938, nr. 4, lk. 13.
- Ambur, P[aul]. Raamatu levitamise probleeme. „ERK“ 1938, nr. 5, lk. 220—223 ja nr. 6. lk. 252—258.
- Antik, Richard. M. J. Eiseni raamatuharrastus ja raamatukogu. M. J. Eiseni elu ja töö. Tartu, 1938, lk. 163—166.
- A[unver], J[akob]. Vaimuliku raamatu tähtsusest ja ülesannetest. „Eesti Kirik“ 1938, nr. 49, lk. 1.
- Bibliofiil. Praktilist raamatuharrastust. „Kunst ja Kirjandus“ 1938, nr. 10, lk. 39.
- Bibliofiil. Tarvastu ja raamat. „Sakala“ nr. 145, 9. XII. 1938, lk. 4.
- Буслай. Первопечатник Иван Федоров. „День Русского Просвещения“ 1938 май-июнь. lk. 1.
- Eesti Piibel 200 aastat vana. „Huvitav Žurnaal“ 1938, talv, lk. 5.
- Elu — raamat — kultuur. J. Lintropi kõne Paide kirjandusõhtul. „Järva Teataja“ nr. 142, 9. XII. 1938, lk. 1.
- Ex libris. Raamatusõbra muresid ja päevaküsimusi. „Kunst ja Kirjandus“ 1938, nr. 49, lk. 195—196.
- Graafiline näitus „Pallases“. „Postimees“ nr. 329, 4. XII. 1938, lk. 6; 5. XII. 1938, lk. 3.
- Graphische Ausstellung in Tartu. „Deutsche Zeitung“ nr. 278, 5. XII. 1938, lk. 3.
- Jaik, Juhan. Kasutagem enam raamatukogusid. „Otepää Teataja“ nr. 48, 9. XII. 1938, lk. 2.
- Jõgearu, Riku. Raamat. „Põhja Kodu“ nr. 145, 16. XII. 1938, lk. 3.
- Jõuluvana toob raamatuid. (Raamatute annetamine) „Uudisleht“ nr. 191, 11. XII. 1938, lk. 10.
- Jürma, Mall. Tšehhi raamatu ajalugu ja bibliograafia. „Raamatukogu“ 1938, VI aastak. nr. 2, lk. 17—21.
- Kallas, Aino. Raamatu saatust. „Eesti Noorus“ 1938, nr. 12, lk. 421—423.
- Kangro-Pool, Rasmus. Meie sõbrad — raamatust. „Maret“ 1938, nr. 12, lk. 363—366.
- Kera, Enn. Relv ühes, raamat teises käes. „Iloli“ 1938, nr. 3. lk. 1—2.
- Kohus raamatu mittelagemise üle. „Postimees“ nr. 338, 13. XII. 1938, lk. 8.
- Kolmkümmend aastat rahvusliku võitluse teenistuses. Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus 1908—1938. „Päevaleht“ nr. 315, 20. XI. 1938.
- Kompus, Hanno. Esimesed eesti blokiraamatud. „Päevaleht“ nr. 104, 15. IV. 1938.

- Kull, E.** Meie raamatuturg. „Akadeemia“ 1938, nr. 7, lk. 414—420.
- K(ull), E.** Meie raamatuturg korraldamisele. „Uus Eesti“ nr. 332, 4. XII, 1938.
- Kull, E.** Ülikooli õpperaamatute küsimus. „ERK“ 1938, nr. 4, lk. 165—171.
- Käis, Joh.** Kool ja raamat. „Uus Eesti“ nr. 338, 10. XII, 1938.
- L(aaman, Eduard).** Raamat ja ajaleht. (Tallinna raamatunäitusel ettekantud mõtted) „Rahvaleht“ nr. 234, 9. XII, 1938, lk. 2.
- Leiti püha Brigitta piibel.** „Päevaleht“ nr. 300, 5. XII, 1938.
- Lepp, A.** Kirjastus ja ajakirjandus 1936. a. „Eesti Statistika“ 1938, nr. 1(194), lk. 13—24.
- Liki.** Eksliibrisest. „Viiking“ 1938, nr. 1, lk. 14—15.
- K.-ü. „Looduse“** trükilaotööstuse asutamine ja arenemine. 1928—1938. Tartu, 1938. (16) lk.
- Luts, O(skar).** Vaene raamat. „Postimees“ nr. 333, 8. XII, 1938, lk. 7.
- Ma kingin sõbrale jõuluks raamatuid.** (K.-ü. „Looduse“ prospekt). Tartus. 8 lk.
- Mickwitz, Gunnar.** Johann Selhorst und der Druck des ältesten estnischen Buches. Beiträge zur Kunde Estlands. 21. Bd. Tallinn, 1938, lk. 1—8.
- Mikrofon.** Illustreeritud raamat. „Kunst ja Kirjandus“ nr. 48, 11. XII, 1938, lk. 189—190.
- Mugasto, H(elene).** Väärnähtusi raamatute kirjastamisel. „Raamatukogu“ 1938, VII. aastak, nr. 1/2, lk. 23—28.
- Mälk, A(ugust).** Raamatu ümber. „Uus Eesti“ nr. 335, 7. XII, 1938.
- N., J.** Luter puulõikes. „Kaitse Kodu“, 1938, nr. 22, lk. 769—771.
- Otsasoo, Marta.** Laps ja raamat. „Postimees“ nr. 332, 7. XII, 1938, lk. 6.
- Ostavel, H.** Raamat vajab korraldamist. „Meie Maa“ nr. 190, 10. XII, 1938, lk. 2.
- Paberiformaadid** normeeritakse. „Postimees“ nr. 276, 11. X, 1938, lk. 7.
- Paberiformaatide reform** 1. jaan. „Päevaleht“ nr. 303, 8. XI, 1938, lk. 6.
- Paberi kestvusest.** „Raamatukogu“ 1938, VII aastakäik, nr. 3/4, lk. 78—81.
- Paber kindlates formaatides.** „Postimees“ nr. 328, 13. XII, 1938, lk. 7.
- Palm, J.** Raamatute lugemisest väljaspool õppetööd. „Kasvatus“, 1938, nr. 8, lk. 407—410.
- Pietro.** Härra Ürik ostab raamatut. „Rajad“ 1938, nr. 31, lk. 56.
- Poligraaf.** (Graafikatööstuse juhtide ühingu) kümme aastat. 1928—1938, Tallinn, 1938, 85 lk.
- Pukits, M(ärt).** Raamatuta pole kultuuri. „Uus Eesti“ nr. 18, 19. I, 1938, lk. 6.
- Puksoo, F(riedrich).** Raamatukogu ja raamatute keskdepo. Õpetatud Eesti Selts 1838—1938. Tartu, 1938, lk. 49—52.
- Puksoo, F(riedrich).** P. Tielman Hube, Buchhändler in Tallinn und Narva um die Mitte des XVII Jahrhunderts. Õpetatud Eesti Seltsi toimetused XXX (Liber-Saecularis). Tartu, 1938, lk. 510—528. (ka äratrükk).
- Puksoo, F(riedrich).** Õpetatud Eesti Selts eesti raamatu harrastajana. „Raamatukogu“ 1938, VII aastak, nr. 1/2, lk. 1—4.
- Raamat narrirüüs** (kurioosume). „Esmaspäev“, nr. 5, 5. II, 1938.
- Raamatu sünd.** „Tallinna Post“ nr. 48, 2. XII, 1938.
- „Raamatu Teataja“.** Kirjastajate ja raamatukauplejate ühingu ametlikud teated. Tallinn, 1938. 2 lk.

- Raidma, E.** Kuidas saime kirjatähed. Piltkirjast tänapäeva tähestikuni. „Õpilasleht“ nr. 6, 2. XI, 1938, lk. 3, 12.
- Romulus.** Mida arvati raamatust. „Postimees“ nr. 338, 13. XII. 1938, lk. 5.
- Roos, J(aan).** Hea raamat. O.-ü. „Noor-Eesti Kirjastuse“ kirjanduslikud uudised, 1938, lk. 3—4.
- Roos, J[aan].** Raamat ja haridus. „Postimees“ nr. 331, 6. XII. 1938, lk. 4.
- 150.000 kr. eest prantsuse kirjavara.** „Postimees“ nr. 290, 25. X. 1938, lk. 5.; „Päevaleht“ nr. 290, 25. X. 1938.
- Saretok, Valve.** Armsad ligimesed — laenake siiski raamatuid. „Rahvaleht“ nr. 232, 7. XII, 1938.
- Seitsmenda suurriigi sepikojas.** (O.-ü. „Vaba Maa“ trükikoda moodsamaid Eestis). „Rahvaleht“ nr. 230, 5. XII, 1938.
- Selmet, Tower.** Raamat — kodu kauneim vara. „Rajad“ 1938, nr. 31, lk. 34—35.
- Seppel, A.** Raamatu äärelõikaja. „Kooliuuenduslane“ 1938, nr. 2, lk. 27—31.
- Teie vajate häid raamatuid ilma kuluka vahenduseeta.** (Eraraamatukogu omanikkude keskselts) Tartu, 1938, 4 lk.
- T(iitsma)a, [A].** Meie raamatuturg on laostunud. „Postimees“ nr. 259, 24. IX., lk. 2.
- T(iitsma)a, A.** Raamatust ja tema väärtusest. Kas meie raamat seisab oma ülesande kõrgusel. „Postimees“ nr. 329, 4. XII. 1938, lk. 2.
- Treumann, Hans.** Das Estnische Buchjahr 1935—1936. Gutenberg-Jahrbuch, Leipzig, 1938, lk. 241—242.
- „Trükitehnika“.** Ladumise, kõrg- lame-, sügavtrüki, kemigraafia ja raamatuköitmise alasad käsitlev ajakiri. Eesti Trükitoösturite Ühingu, Graafikatööstuse juhtide ühingu „Poligraaf“, Eesti Trükitoöliste Liidu väljaandel. Tallinn, 1938, nr. 1—4. 121 + (3) lk.
- „Trükitooline“.** Eesti Trükitoöliste Liidu häälekandja. 1938, nr. 1—10. Tallinn, Eesti Trükitoöliste Liit, 160 lk.
- Tsunftisell tüssas keisrikoda.** (Raamatuköitja Emil Mosin 80-aastane). „Tallinna Post“ nr. 40, 7. X. 1938.
- Töötav ja pidutsev keskaeg.** Näiteid flaami kaunistuskunstist keskajal. Tekstiosa kirj. Otto Liiv ja Fr(iedrich) Puksoo. Tartu, 1938, 15 lk. + 12 pilditahvlit.
- Vaher, G.** Revolutsioon raamatuturul. „Akadeemia“ 1938, nr. 7, lk. 420—434.
- Vaher, V.** Raamat ja maainimene. „Meie Maa“ nr. 190, 10. XII. 1938, lk. 3.
- Varend, T.** Raamatul sünge tulevik? „Eesti Noorus“ 1938, nr. 11, lk. 387—388.
- Veidrad lood raamatute kogujaist ja tegijaist.** „Eesti Noorus“ 1938, nr. 11, lk. 404.
- Weiss, R.** Worte des Dankes. 16. Januar 1938, 8 lk. (10 eks.) (Kluge ja Ströhmi raamatukaupluse 100-aasta juubeli puhul).
- Viires, Hugo.** Raamat algab rünnakut. „Kunst ja Kirjandus“ nr. 41, 23. X. 1938, lk. 163.
- Visnapuu, H[enrik].** Kultuurpoliitikat raamatu ümber. „Varamu“ 1938, lk. 1017—1023.

18. Bibliograafia.

- Akadeemilise Kooperatiivi kirjastusel ilmunud ja pealaos olevate raamatute nimestik. Detsember 1938. Tartu, 1938, 28 + (4) lk.
- AKÜ uudistateid. (Nimestik). Tallinn, 1938. 19 + (1) lk.
- AKÜ uudistateid. (Nimestik). November 1938. Tallinn, 1938. 30 + (2) lk.
- Antik, Richard. Kataloogid ja kataloogimine. Tartu, 1938. 182 + (2) lk. Raamatukogunduslikke käsiraamatuid II.
- Arvustus: Ploompuu, Linda. Ajakiri „Raamatukogu“ 1938, nr. 1/2, lk. 45—49.
- Vastus: Antik, R. „Kataloogid ja kataloogimise asjus“. „Raamatukogu“ 1938, nr. 3/4, lk. 85—88.
- Vastus: Ploompuu, L. Vastuseks: „Kataloogid ja kataloogimise asjus“. „Raamatukogu“ 1938, nr. 3/4, lk. 88—90.
- Avalikkudele raamatukogudele ja koolide õpilasraamatukogudele soovitatud raamatute nimestik. „Haridusministeeriumi Teataja“ nr. 6, 29. III. 1938, lk. 78—84; nr. 15, 5. VII. 1938, lk. 178—183; nr. 25, 3. XII. 1938, lk. 267—272.
- Brandt, O(lga). Eesti raamatuasjanduse ja raamatukogunduse bibliograafia 1937. a. „Raamatukogu“ 1938, VII aastakäik, nr. 3/4, lk. 96—102.
- Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastusel 1. apr. 1936 — 1. jaanuarini 1938. a. ilmunud raamatute nimestik. Tartus, 1938. 8 lk.
- Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastusel ilmunud ja pealaos olevate raamatute nimestik. Tartu, 1938. 17 + (18) lk.
- Eesti Kirjanduse Selts. Odavad raamatud. Tartu, 1938. 31 + (1) lk.
- Eesti Kirjastajate ja Raamatukaupmeeste Ühingu liikmete poolt kirjastatud, pealadudes olevate ja ühingu juhatusel poolt liikmetele müügile lubatud ning Haridusministeeriumi poolt soovitatud raamatute nimestik. Tallinn, 1938. 120 lk.
- Eesti Kirjastuste Liidu liikmete väljaandel ilmunud või pealaos olevate ja avalikkudele raamatukogudele Haridusministeeriumi poolt soovitatud raamatute nimestik 1938. Tartu, 1938. 45 + (3) lk.
- Eesti Kirjastuste Liidu liikmete väljaandel ilmunud või pealaos olevate ja avalikkudele raamatukogudele ja koolide õpilasraamatukogudele Haridusministeeriumi poolt soovitatud raamatute nimestik. 1938. Tartu, november 1938. 43 + (5) lk.
- Eesti Kirjastuste Liidu raamatute nimekiri. Jaanuar—aprill 1938. Tartu, 1938. 8 lk.
- Eesti Kirjastuste Liidu raamatute nimekiri. Tartu, 1938. 15 + (1) lk.
- Eesti raamatukogunduse bibliograafia [1938. a. kohta]. „Raamatukogu“ 1938, VI aastakäik, nr. 2, lk. 25—51.
- Eesti raamatute üldnimestik 1934—1936. Tartu, 1938. (8) + 611 + (1) lk.
- Haridusministeeriumi poolt soovitatud raamatute nimestik algkoolide, progümnaasiumide, realkoolide, gümnaasiumide ja kutsekoolide õpilasraamatukogudele ning avalikkudele raamatukogudele. Tartus, 1938. 15 + (1) lk.
- Jürma, Mall. Tšehhi raamatu ajalugu ja bibliograafia. „Raamatukogu“ 1938, VI aastak. nr. 2, lk. 17—21.
- Koolide õpilasraamatukogudele soovitatud o.-ü. „Noor-Eesti Kirjastuse“ väljaanded. Tartu, 1938. 11 + (1) lk.
- Kristlikku kirjandust [Nimestik]. Tallinn, 1938. 23 + (1) lk.
- Raamatute tutvustaja 1938. (K.-ü. „Loodus“) Tartu-Tallinn 1938. 64 lk.
- Raamatute tutvustaja nr. 2. (K.-ü. „Loodus“) Tartu, 1938. 23 + (1) lk.
- K.-ü. „Looduse“ raamatute valik nimestik Tartu-Tallinn, 1938. 16 lk.

- K.-ü. „Looduse“ võistlusromaanid 1938. Tartu, 1938. 8 lk.
- K.-ü. „Looduse“ väljaandel ilmunud õpperaamatute nimekiri. Tartu, 1938. 75—114 lk.
- K.-ü. „Looduse“ õppe-, käsi- ja rakendusraamatute ning koolide õpilasraamatukogudele soovitatud raamatute nimestikud. K./ü. „Looduse“ Koolikalender 1938/1939. kooliaastaks, Tartu, 1938, lk. 75—105.
- O.-ü. „Noor-Eesti Kirjastuse“ algupäraste teoste IV sari. Tartu, 1938. 8 lk.
- O.-ü. „Noor-Eesti Kirjastuse“ kevadise kirjandushooaja uudiseid 1938. Tartu, 1938. 13+(3) lk.
- O.-ü. „Noor-Eesti Kirjastuse“ kirjanduslikud uudised. Nr. 12 november 1938. Tartu, 1938. 79+(1) lk.
- O.-ü. „Noor-Eesti Kirjastuse“ 1938. a. odavmüügi hinnakiri. Tartu, 1938. 13+(3) lk.
- O.-ü. „Noor-Eesti Kirjastuse“ õpperaamatute nimekiri. Tartu, 1938. 8 lk.
- Normann, Herbert. Eesti meditsiiniline bibliograafia 1918—1930, 1931—1932, 1933—1934. Tartu, 1932—1935.
- Arvustus: Puksoo Fr[iedrich]. „Eesti Kirjandus“ 1938, nr. 3. lk. 175—176.
- Näidendite Kirjastus. Laenu-kogu „Draama“ Kuressaares. Näidendite nimekiri 1938. Kuressaare, 1938.
- Palm, Aug[ust]. 1937. a. raamatutoodang. Eesti kroonika 1937, Tartu, 1938, lk. 64—82.
- EKÜ „Postimehe“ kirjastuse uute raamatute tutvustaja. Tartu, 1938. 15+(1) lk.
- Puksoo, Fr[iedrich]. Bibliografijas koordinacija. „Bibliotekars“, Riga, 1938, nr. 1, lk. 8—11. Prantsuse keelest L[ina] B[altgalvis].
- Puksoo, Fr[iedrich]. Dokumentatsioon. „Ajalooline Ajakiri“ 1938, nr. 3, lk. 143—144.
- Raamatuantikvariaadi „Vaht“ algkooli õpikute hinnakiri. Katalog nr. 2. Tartu, 1938. 8 lk.
- K.-ü. „Rahvaülikooli“ viimane odavate raamatute hinnakiri. 1. märtsist — 21. märtsini 1938. a. Tallinn, 1938. 19+(1) lk.
- „Riigiraamatukogu Teataja“ nr. 1—12 (nimestik). Tallinn, 1938. (1)+116 lk.
- Список книг по библиотечному делу, имеющих в библиотеке Союза Р. Пр. и Бл. О-в „ВСПО“. 1938 nr. 1, lk. 9.
- Список сельскохозяйственной литературы. „ВСПО“. 1938 nr. 4, lk. 61—63.
- Список книг, рекомендуемых ученическим библиотекам для школ с русским языком преподавания. „ВСПО“, nr. 12, lk. 203—206.
- Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse odavate raamatute hinnakiri. 1938. Tallinn, 1938. 32 lk.
- Tallinna Linna Keskraamatukogu täiendusnimestik. (Koost. Mall Jürma). Tallinn, 1938. 147+(1) lk.
- Uuemat kirjandust Sõjavägede Staabi raamatukogus. 1938 nr. 1—6. 48 lk. Lisa ajakirjale „Sõdur“.

19. Raamatukoguteadus.

- Algkoolide ja av. raamatukogude ülalpidajatele ning kesk- ja kutsekoolide juhatajatele — koolide ja av. raamatukogude varustamisest raamatutega. „Viru Maaval. Teat.“ nr. 6, 16. VI 1938, lk. 90.
- Ambur, Paul. Avalikkudest raamatukogudest. „Kasvatus“ 1938, nr. 9, lk. 425—434.

- Ambur, Paul.** Avalikkudest ja koolide raamatukogudest. Tartu, 1938. 22+ (2) lk. Äratrükk „Kasvatus“ 1938, nr. 9 ja 10.
- Ambur, P[aul].** Isiklikest raamatukogudest. „Varamu“ 1938, nr. 10, lk. 1277—1279.
- Ambur, Paul.** Õpilasraamatukogudest. „Kasvatus“ 1938, nr. 10, lk. 473—482.
- Am. Raamatukogundus ja ÜENÜ.** „Eesti Noorus“ 1938, nr. 11, lk. 394.
- Antik, Richard. M. J.** Eiseni raamatuharrastus ja raamatukogu. M. J. Eiseni elu ja töö. Tartu, 1938. Lk. 163—166.
- Antik, Richard.** Kataloogid ja kataloogimine. Käsiraamat raamatukoguhoidjatele, bibliofiilidele ja bibliograafidele. Tartu, 1938. Raamatukogunduslikke käsiraamatuid II. 182+ (2) lk.
- Arvustus: Ploompuu, Linda.** „Raamatukogu“ 1938, nr. 1/2, lk. 45—49. Vastus: **Antik, R.** „Kataloogid ja kataloogimise asjus“. Raamatukogu“ 1938, nr. 3/4, lk. 85—88. Vastus: **Ploompuu, L.** Vastuseks „Kataloogid ja kataloogimise asjus“. „Raamatukogu“ 1938, nr. 3/4, lk. 88—90.
- Avalike raamatukogude juhatajaile Harjumaal** — Raamatukogude 1937./38. a. aruannete esitamisest. „Harju Aj. Maaval. Teat.“ 1938, nr. 5, lk. 60.
- Av. raamatukogude juhatajatele** — raamatukogunduse kursustest ja raamatukogujuhatajate kutseksamitest. „Tartu Aj. Maaval. Teat.“ 1938, nr. 8, lk. 123—124.
- Av. raamatukogude juhatajatele, valla- ja linnavalitsustele** — av. raamatukogudele 1938./39. a. määratud riiklikust toetusest. „Tartu Aj. Maaval. Teat.“ 1938, nr. 12, lk. 171—176.
- Avalikkude raamatukogude 1939./40. aasta eelarve koostamisest ja esitamisest.** „Vilj. Aj. Maav. Teat.“ 1938, nr. 13, lk. 93.
- Avalikkude raamatukogude ülalpidajatele** — avalikkude raamatukogude eelarvete koostamisest ja kinnitamisest. „Tartu Aj. Maav. Teat.“ 1938, nr. 13, lk. 184—186.
- Bibliofiil.** Soove raamatunädalaks. Laenatud raamatud toodagu tagasi. „Uus Eesti“ nr. 295, 27. X 1938.
- Bibliofiil.** Tarvastu ja raamat. „Sakala“ nr. 145, 9. XII 1938, lk. 4.
- Eesti Hariduse-Sõprade Seltsi laenuraamatukogu kasutamise kord.** „Eesti Har.-Sõpr. Seltsi Teat.“ 1938, nr. 1, lk. 13—15.
- Eesti Haridusliit (otsatiitel).** Kõigile raamatukogutegelastele ja -sõpradele. Tallinn, 1938. (4) lk.
- Eraraamatukogu Omanikkude Keskse seltsi Põhikiri.** Tartu, 1938. 12 lk.
- Eraraamatukogude omanikud organiseeruvad.** „Rahvaleht“ nr. 245, 22. XII 1938, lk. 3; „Postimees“ nr. 347, 22. XII 1938, lk. 4.
- Hiir, Erni.** Raamatukogunduse päevaküsimusi. „Looming“ 1938, nr. 9, lk. 1018—1021. Vastus: Mugasto, Helene. Raamatukogunduse päevaküsimusi. „Looming“ 1938, nr. 10, lk. 1165—1167. Vastus. Hiir, Erni. Mõni märkus võhikult asjatundjale. „Looming“ 1938, nr. 10, lk. 1168.
- Igasse perekonda raamatukogu!** Raamatukogude müügingimused ja k.-ü. „Looduse“ väljaannete nimestik. Tartu-Tallinn, 1938. 48 lk.
- Igaunijas publisko biblioteku liikums.** „Bibliotekars“, Riga, 1938, nr. 1, lk. 11—13; nr. 2/3, lk. 37—40; nr. 4, lk. 59—61.
- Jõgeva Raamatukogu Selts 25-aastane.** „Postimees“ nr. 338, 13. XII 1938, lk. 7.
- Jõulmaa, A.** Maaraamatukogudest. „Raamatukogu“ 1938, VII aastakäik, nr. 1/2, lk. 4—8
- Jürma, Mall.** Balti riikide raamatukoguhoidjate kongressilt. „Uus Eesti“ nr. 162, 15. VI 1938.

- Jürma, M[all]. Raamatu ja raamatukogu propagandast. „Raamatukogu“ 1938, VII aastakäik, nr. 1/2, lk. 11—18.
- Kangro-Pool, Rasmus. Raamatunädal ja raamatukogud. „Oma Maa“ nr. 147, 8. XII 1938.
- Keskraamatukogu arhiivkogu tarvitamise kord. 12. jaanuaril 1938 Linnavalitsuse tähtsamaid ettepanekuid volikogule. Tallinna Linnavalitsuse tegevuse ülevaade 1937/38. Tallinn, 1938, lk. 16—17.
- Kirjad, mille eest makstakse varandusi [Tartu Ülikooli Raamatukogus]. „Esmaspäev“ nr. 38, 17. IX 1938.
- Kirjastoretkeily Viroon. Kansanvalitus ja Kirjastolehti. Helsinki 1938, nr. 5, lk. 195—196.
- Koolide ja avalikkude raamatukogude võrku kuuluvatele raamatukogu juhatajatele. — Raamatute saamisest. „Pärnu Aj. Maav. Teat.“ 1938, nr. 12, lk. 130.
- Kullango, K[onrad]. Eraraamatukogudest Tartus. „Postimees“ nr. 330, 5. XII 1938, lk. 8.
- K[ulla]ngo, K[onrad]). Poola raamatukogudest. „Raamatukogu“ 1938, VII aastak., nr. 3/4, lk. 74—78.
- Kõigile avalikkude raamatukogude juhatajaile, raamatukogude toimkondadele ja nõukogudele ja vallavalitsustele ning linnavalitsustele — Avalikkude raamatukogude 1939./40. aasta eelarve koostamisest ja esitamisest. „Vilj. Aj. Maav. Teat.“ 1938, nr. 13, lk. 93—95.
- Kõigile avalikkude raamatukogude juhatajaile Viljandimaal — Raamatukogude korraldamisest. „Vilj. Aj. Maav. Teat.“ 1938, nr. 12, lk. 85—86.
- Kõigile av. raamatukogude võrku kuuluvatele raamatukogudele ja valla- ning linnavalitsustele Pärnumaal — Av. raamatukogudele toetuse andmisest ja eelarvete koostamisest. „Pärnu Aj. Maav. Teat.“ 1938, nr. 11, lk. 111—114.
- Laane Karl. Teadlikumale raamatukogude arendamisele. „Areng“ 1938, nr. 9, lk. 209—213.
- Leinjärv, A. Avalike raamatukogude arengust. „Eesti Kool“ 1938, nr. 9, lk. 653—659.
- Linna- ja vallavalitsustele ning raamatukogude juhatajaile raamatukogudele määratud toetuse summadest. „Viru Maav. Teat.“ nr. 10, 12. XI 1938, lk. 150—153.
- Mugasto, Helene. Hoogus rahvaharidustöö Leedus. [Muljeid Balti raamatukoguhoidjate kongressilt]. „Postimees“ nr. 161, 16. VI 1938.
- Mugasto, H[elene]. Liigitamise meetodikast. „Raamatukogu“ 1938, VII aastak. nr. 3/4, lk. 69—71.
- Mugasto, H[elene]. Lugemismaksust ja lugejate registreerimisest. „Raamatukogu“ 1938, VII aastak., nr. 3/4, lk. 61—64.
- Mugasto-Johani, Helene. Lukuharrastuksest ja lukijatyypeistä. Suom. A. K[emiläi]nen. „Kansanvalistus ja Kirjastolehti“, Helsinki 1938, nr. 5, lk. 162—173.
- Mugasto, Helene. Märkmeid avalikkude raamatukogude tegevusväljalt. „Akadeemia“ 1938, nr. 4, lk. 265—267.
- M[ugasto]-J[ohani], H[elene]. Noorte lugemisvarast ja populaarteaduslikust kirjandusest avalikes raamatukogudes. „Postimees“ nr. 333, 8. XII 1938, lk. 2.
- Mugasto, Helene. Par lasitaju tipiem un interesem. „Bibliotekars“, Riga, 1938, nr. 2/3, lk. 31—35. Tõlkinud A. E.
- Mugasto, Helene. Raamatukogud ja vabahariduslikud õpingud. „Eesti Kool“ 1938, nr. 7, lk. 483—487.

- Mugasto, Helene. Tammsaare populaarsus avalike raamatukogude lugejaskonnas. „Jüripäev“ 1938, lk. 22—24.
- Muudatusest avalikkude raamatukogude võrgus. „Vilj. Aj. Maav. Teat.“ 1938, nr. 2, lk. 13.
- Mäessa, M. 15 kilomeetrit raamatuid [Tartu Ülikooli Raamatukogus]. „Uus Eesti“ nr. 270, 2. X 1938, lk. 3.
- Ney G[ottlieb]). Uusi üritusi Riigiraamatukogus. „Raamatukogu“ 1938, VII aastakäik, nr. 1/2, lk. 28—32.
- Nivanka, Eino. Yliopiston Kirjaston Estonica. Suomalainen Suomi, Helsinki, 1938, nr. 6, lk. 267—273.
- Обязательное постановление о приобретении звания заведующего библиотекой и о службе заведующих библиотеками. „ВСПО“ 1938, nr. 8, lk. 121—125.
- Oja, E. Maa-raamatukogud korda! „Arenge“ 1938, nr. 7, lk. 161—162.
- Oma raamat olgu majas. Pealinna seltskonna eraraamatukogud. „Uudisleht“ nr. 190, 9. XII 1938, lk. 8.
- Omavalitsused hoolitsegu raamatukogude eest. „Päevaleht“ nr. 290, 25. X 1938, lk. 8.
- Peerna, Agu. Õpilasraamatukogud. „Eesti Kool“ 1938, nr. 6, lk. 426—428.
- Ploompuu, L[inda]. Raamatukoguhoidja lugemisnõuandjana. „Raamatukogu“ 1938, VII aastak., nr. 3/4, lk. 64—68.
- Prantsusmaalt kingituseks 8000 krooni väärtuses raamatuid. „Päevaleht“ nr. 290, 25. X 1938, lk. 4.
- Puksoo F[riedrich]. Congress of Baltic Librarians Kaunas 1938. „Baltic and Scandinavian Countries“, Gdynia, 1938, vol. IV nr. 3, lk. 443.
- Puksoo, Fr[iedrich]. Igaunijas Zinatniskas bibliotekas. „Izglitibas Ministrijas Menešraksts, Riga, 1938, nr. 2, lk. 156—159.
- Puksoo, Fr[iedrich]. Raamatukogud ja nende rahvusvaheline osatähtsus. „Varamu“, 1938, nr. 6, lk. 746—752.
- Puksoo F[riedrich]. Raamatukogu ja raamatute keskdepo. Õpetatud Eesti Selts 1838—1938. Tartu, 1938. lk. 49—52.
- Puksoo, Fr[iedrich]. Õpetatud Eesti Selts eesti raamatu harrastajana. „Raamatukogu“ 1938, VII aastak., nr. 1/2, lk. 1—4.
- Pulst, Alma. Tallinna Linna Keskraamatukogu Noorteraamatukogust. „Raamatukogu“ 1938, VII aastak., nr. 3/4, lk. 72—74.
- Pärnumaa valla- ja alevivalitsustele ja avalikkude raamatukogude võrku kuuluvaile raamatukogudele — Avalikkude raamatukogude 1937/38. a. riiklik toetus. „Pärnu aj. Maav. Teat.“ 1938, nr. 1, lk. 1—7.
- Pärnumaa valla- ja linnavalitsustele ja av. raamatukogude võrku kuuluvaile raamatukogudele — av. raamatukogude 1938/39. a. riiklik toetus. „Pärnu aj. Maav. Teat.“ 1938, nr. 6, lk. 116—118.
- P., N. Kiriku raamatukogu. „Elutõde“ 1938, nr. 23/24, lk. 271—272.
- Raamatukogude juhatajaile. Raamatukogudest laenatud raamatutest. „Viru Maav. Teat.“ nr. 10, 12. XI. 1938, lk. 148—149.
- Raamatukogude korraldamisest. „Vilj. aj. Maav. Teat.“ 1938, nr. 12, lk. 86.
- Raamatukogud ÜENÜ-s. „Eesti Noorus“ 1938, nr. 6, lk. 228.
- Raamatukogunduse kongress. „Arenge“ 1938, nr. 7, lk. 178—180.
- „Raamatukogu“. Raamatukogunduse ajakiri. VI aastak. nr. 2, jaan. 1938; VII aastak. nr. 1/2 juunis ja nr. 3/4 dets. 1938.
- Riigiraamatukogu 20-aastane. „Postimees“ nr. 346, 21. XII. 1938, lk. 7. „Uus Eesti“ nr. 349, 21. XII 1938, lk. 6.

- Rändreporter.** Maa raamatukoguhoidja jutustab. „Postimees“ nr. 351, 29. XII, 1938, lk. 4.
- Raamatukogud muutugu tõsisteks haridusallikateks.** „Uudisleht“ nr. 193, 14. XII, 1938, lk. 4.
- 150.000 krooni eest prantsuse kirjavara.** „Postimees“ nr. 290, 25. X, 1938, lk., „Päevaleht“ nr. 290, 25. XII, 1938.
- Saukas, A.** Maakodude raamatukogude rikastamisest. „Eesti Kool“ 1938, nr. 1, lk. 67—68.
- Š[aurums], G[ustavs].** III Baltijas valstu bibliotekaru kongress. „Bibliotekars, Rīga 1938, nr. 2/3, lk. 35—37.
- Sibul, A[leksander].** Ettetellitud teoste inventeerimine. „Raamatukogu“ 1938, VII aastak. nr. 1/2, lk. 19—23.
- Vastus: Vergi, Karl.** Ettetellitud raamatute inventeerimisest. „Raamatukogu“ 1938, VII aastak., nr. 1/2, lk. 107—108.
- Sibul, A (leksander).** Laenutamisviisidest. „Raamatukogu“ 1938, VI aastak., nr. 2, lk. 1—16.
- Sibul, A (leksander).** Leningradi ja Moskva raamatukogudes. „Raamatukogu“ 1938, VII aastak., nr. 1/2, lk. 32—43.
- Summer, H.** Raamatukogud elavamale tegevusele. „Maaomavalitsus“ 1938, nr. 12, lk. 179—181.
- Summer, H.** Raamatukogud peavad ärkama varjusurmast. „Arenge“ 1938, nr. 6, lk. 132—133; „Maaomavalitsus“ 1938, nr. 9, lk. 142—143.
- Summer, H.** Õpilasraamatukogud nõuavad kooli ülalpidajailt erilist hoolitsemist. „Maaomavalitsus“ 1938, nr. 2, lk. 29—32.
- Tallinna kesk- ja haruraamatukogude tegevus 1907—1937. a. arvudes.** (Die Zentral — und Zweigbibliotheken im Tallinn 1907—1937) Tallinna linna statistiline aastaraamat. Statistisches Jahrbuch der Stadt Tallinn, 1938, lk. 168—172.
- Tallinna kesk- ja haruraamatukogud.** Tallinna linnavalitsuse tegevuse ülevaade 1937/38, Tallinn, 1938, lk. 64—65; Ülevaade haridustegevusest Tallinnas, 1937/38. Väljavõte Tallinna Linnavalitsuse tegevuse ülevaatest 1937/38, lk. 16—17.
- Tartu linna raamatukogude laenamismäärused.** Tartu, 1938, 4 lk.
- Tartumaa raamatukogudele toetust 3641 krooni.** „Postimees“ nr. 341, 16. XII, 1938, lk. 2.
- Tarvastu ja Vana-Võidu vallavalitsustele —** Muudatustest av. raamatukogude võrgus „Vilj. Maav. Teat.“ 1938, nr. 2, lk. 13.
- (Teesid, esitatud M. Stumbergsilt III Balti raamatukoguhoidjate kongressile).** Bibliotekars 1938, nr. 2/3, lk. 41.
- Teie vajate häid raamatuid ilma kuluka vahenduseta.** (Eraraamatukogude Omanikkude Keskseits), Tartu, 1938, 4 lk.
- Tudeer, L.** Collaboration au sujet des imprimés. III Congrès régional des Commissions nationales de Coopération intellectuelle des pays baltiques et nordiques. Compte rendus des séances. Helsinki, 1938, lk. 32—38.
- Tuisk, A.** Avalikud raamatukogud 1936/37. „Eesti Statistika“ 1938. nr. 200(7) — 201(8), lk. 395—400.
- Vaimulik raamat avalikesse raamatukogudesse.** „Eesti Kirik“ nr. 46, lk. 2.
- Valla- ja alevivalitsustele —** andmetest elanikkude arvu ja aval. raamatukogude toetuse kohta. „Tartu Aj. Maav. Teat.“ 1938, nr. 5, lk. 81—83.
- Vanu vaimuvara lätteid taludes.** Heimtali valla vanimaid eraraamatukogusid. „Oma Maa“ nr. 148, 10. XII 1938.

Vivo. Keskuskirjastojen toiminta ulkomailla. Mietintö maakunta-kirjastojen ja yleisen keskuskirjaston perustamisesta. Helsinki, 1938, lk. 11—12.

190. Raamatunädal.

- Algab üleriigiline raamatunädal. „Päevaleht“ nr. 328, 3. XII 1938, lk. 4.
- Aruvälja Andres täiendab oma raamatukogu. „Päevaleht“ nr. 334, 9. XII 1938, lk. 4.
- Avati raamatunäitus „Tänapäeva raamat“. Raamatunädala raamatunäitus avati Tallinnas. „Postimees“ nr. 329, 4. XII 1938, lk. 6.
- Balder Jaan. Raamatu kurbmäng. „Kratt“ nr. 47, 4. XII 1938, lk. 185—186.
- Bibliofiil. Soove raamatunädalaks. „Uus Eesti“ nr. 295, 27. X 1938.
- Eesti raamat aukohale. (Raamatu-Nädala avaaktus) „Meie Maa“ nr. 188, 7. XII 1938, lk. 2.
- en. Raamatunädala grimasse. „Päevaleht“ nr. 333, 8. XII. 1938, lk. 4.
- Haridusmin. Kooliosakonna, Kutseoskuse Osakonna ning Noorsoo ja Vabahariduse Osakonna 1938. a. 27. oktoobri ringkiri nr. 623 Raamatunädala propagandatööst osavõtmise asjus. „Haridusministeeriumi Teataja“ nr. 23, 5. XI. 1938, lk. 245—247.
- Haridusminister avas raamatunäituse. „Päevaleht“ nr. 329, 4. XII 1938, lk. 5.
- H-i. Kirjatarkus kutsub. „Päevaleht“ nr. 329, 4. XII. 1938, lk. 5.
- ja—. Eröffnung der Buchwoche. „Revalsche Zeitung“ nr. 278, 5. XII. 1938, lk. 5.
- Jaik, Juhan. Kasutagem enam raamatukogusid. Praegu on raamatunädal. „Otepää Teataja“ nr. 48, 9. XII 1938, lk. 2.
- Juhiseid Raamatu-nädala korraldamiseks 4.—11. detsembrini 1938. a. (Juhiste osa koostanud August Meikop ja Elmar Öun), Tallinn, 1938, 84+(2) lk.
- Kallas, Aino. Raamatu saatus. Kõne Raamatunädala avaaktusel 4. XII 1938. „Eesti Noorus“ 1938, nr. 12, lk. 421—423.
- Kangro-Pool, Rasmus. Raamatunäitus. „Uudisleht“ nr. 189, 7. XII 1938, lk. 4.
- Kangro-Pool, Rasmus. Raamatunädal ja raamatukogud. „Oma Maa“ nr. 147, 8. XII. 1938.
- Kas raamat leiab raamatunädalal ostjaid? „Uus Eesti“ nr. 340, 12. XII. 1938, lk. 2.
- Kohus raamatu mittelugemise üle. „Postimees“ nr. 338, 13. XII 1938, lk. 8.
- Kõigile koolijuhatajaile ja linna ning vallavanemaile — „Raamatu-Nädala“ korraldamise juhiste saatmisest. „Vilj. Aj. Maav. Teat.“ 1938, nr. 12, lk. 87.
- Kõigile Maleva pealikuile (Raamatu-Nädala asjus) „Saaremaa Maleva Teataja“ 1938, nr. 20/21, lk. 171—176.
- Levitagem Eesti raamatut. „Põhja Kodu“ nr. 141, 7. XII. 1938, lk. 2., „Oma Maa“ nr. 146, 6. XII. 1938.
- M., A. Tulemas Raamatu-Nädal. „Eesti Kool“, 1938, nr. 9, lk. 662—663.
- M(ä)nd, (O). Raamatu järjekordne rünnak. „Päevaleht“ nr. 328, 3. XII. 1938, lk. 5.
- Narvataguse Rändrahvaulikooli raamatunäitus. „Põhja Kodu“ nr. 141, 7. XII. 1938, lk. 3.

- Oldekop, E.** Üllatav lünk meie kirjavaras. Mõtteid raamatunädala puhul. „Päevaleht“ nr. 334, 9. XII. 1938, lk. 6.
- Pidulik avaaktus „Vanemuises“.** „Postimees“ nr. 329, 4. XII. 1938, lk. 6.
- Puksoo, Fr (iedrich).** Raamatu nädala puhul. „Raamatukogu 1938, VII. aastakäik, nr. 3/4, lk. 57—61.
- Raamat on inimkonna peaju.** (Raamatu-nädala avaaktus). „Postimees“ nr. 330, 5. XII. 1938, lk. 3.
- Raamat rahva sekka ja aukohale.** (Aktusi Otepääl ja ümbruses). „Otepää Teataja“ nr. 48, 9. XII. 1938, lk. 1.
- Raamatunädala eeltööd edenevad hoogsalt.** „Postimees“ nr. 324, 29. XI. 1938, lk. 5.
- Raamatunädala eeltööd hoos.** „Päevaleht“ nr. 297, 2. XI. 1938, lk. 5.
- Raamatunädala grimasse.** „Päevaleht“ nr. 333, 8. XII. 1938, lk. 4.
- Raamatunädala kava Tartus.** „Postimees“ nr. 324, 29. XI. 1938, lk. 4.
- „Raamatu-nädala“ korraldamise juhiste saatmisest.** „Vilj. Aj. Maav. Teat.“ 1938, nr. 12, lk. 87.
- Raamatu-Nädal 4.—11. detsembrini 1938. a.** Raamatu Nädala Juhat. Tallinn, 1938, 2 lk.
- Raamatunädala omapärasusi Allikul.** (Raamatunäitus) „Järva Teataja“ nr. 142, 9. XII. 1938.
- Raamatunädala ülev algus.** „Päevaleht“ nr. 330, 5. XII. 1938, lk. 4.
- Raamatunädala üritusi linnas (Narvas).** „Põhja Kodu“ nr. 142, 9. XII. 1938, lk. 2.
- Raamatunädal löi elevust.** „Postimees“ nr. 340, 15. XII. 1938, lk. 5.
- Raamatunädal Raplas.** „Eesti Kirik“ nr. 50, 1938, lk. 7.
- Raamatunädal Tartumaal.** „Postimees“ nr. 327, 2. XII. 1938, lk. 2.
- Raamatu-nädal Tartus 4.—11. detsembrini.** (Kava) Tartu, 1938. 23 + (1) lk.
- Raamatunäitus avatakse laupäeval (Tartus).** „Postimees“ nr. 327, 2. XII. 1938, lk. 2.
- Raamatunäitus avati [Tallinnas]** „Uus Eesti“ nr. 332, 4. XII. 1938.
- Raamatunäitus Börsisaalis.** „Eesti Kirik“ nr. 48, 1938, lk. 1.
- Raamatunäitus üllatustega.** „Päevaleht“ nr. 327, 2. XII. 1938, lk. 4.
- Raamatut peab mõistma õieti lugeda.** „Postimees“ nr. 330, 5. XII. 1938, lk. 3.
- Saatesõnad raamatu rünnakule.** [Aktus Tallinnas]. „Rahvaleht“ nr. 230, 5. XII. 1938.
- Salmi-Jaak.** Kas raamatunäitusel olete juba käinud? „Uus Eesti“ nr. 339, 11. XII. 1938.
- Sinka, R., Dr.** (Raamatunädala Tartu komitee esimees). Raamatunädalaks. „Postimees“ nr. 329, 4. XII. 1938, lk. 4.
- Steinmann, Juuli.** Tulitähistatud nädal. „Meie Maa“ nr. 139, 9. XII. 1938, lk. 2.
- Steinmann, Juuli.** Üks nädal Eesti raamatule. „Kaitse Kodu“ 1938, nr. 22, lk. 768.
- Suurüritusi Tartus raamatunädala puhul.** „Päevaleht“ nr. 330, 5. XII. 1938, lk. 4.
- Sünnikoha-kool ja raamat.** (Peaminister K. Eenpalu kõne raamatunädala aktusel). „Päevaleht“ nr. 330, 5. XII. 1938, lk. 2.
- Торжественный актъ по случаю открытiя „Недѣли книги“.** „Русскiй Вѣстникъ“ nr. 95, 7. XII 1938, lk. 2. „Вѣсти Дня“ 5. XII 1938, lk. 1.
- Vaimuliku kirjanduse õhtud Jaani kirikus ühes raamatunäitusega** 7.—9. detsembrini. „Eesti Kirik“ 1938, nr. 49, lk. 3.

- Valla- ja linnavalitsustele ning koolijuhatajatele — brošüürist „Juhi-
seid Raamatu-Nädala korraldamiseks.“ „Tartu Aj. Maav. Teat.“
1938, nr. 12, lk. 179.
- Valla- ja linnavanematele — Raamatu-Nädalast. „Tartu Aj. Maav.
Teat.“ 1938, nr. 11, lk. 157—162.
- Viires, Hugo. Raamat algab rünnakut. „Kunst ja Kirjandus“ nr. 41,
23. X. 1938, lk. 163.
- Vi-Lu. Algavaks raamatunädalaks! „Film ja Elu“ 1938, nr. 40.
- Õun, E (Imar). Raamatunädal ja ÜENÜ „Eesti Noorus“ 1938, nr. 10,
lk. 356.
- Üllatuslik raamatu propaganda Tartus. „Päevaleht“ nr. 335, 10. XII.
1938, lk. 5.

TÖÖS TARVITATUD AJAKIRJADE TIITLITE LÜHENDID.

- 1) Harju Aj. Maav. Teat. — Harju Ajutise Maavalitsuse Teataja.
- 2) Tartu Aj. Maav. Teat. — Tartu Ajutise Maavalitsuse Teataja.
- 3) Vilj. Aj. Maav. Teataja — Viljandi Ajutise Maavalitsuse Teataja.
- 4) Viru Maav. Teat. — Viru Maavalitsuse Teataja.

Koostanud Kadri Ronimois.

Täiendanud ja parandanud Friedrich Puksoo.

Haridusministeeriumi Noorsoo ja Vabahariduse Osakonna teadaanne

raamatukogunduse kursuste ja raamatukogu- juhatajate kutseksamite asjas 1939. a.

Haridusministri 20. aprilli 1939. a. otsusega 1939/40. aastaks kin-
nitatud raamatukogunduse kursuste kava kohaselt korraldavad
Haridusministeeriumi ülesandel raamatukogunduse kur-
sus i raamatukogujuhataja II järgu kutsele ettevalmistamiseks:

- 1) Järva Maakoolivalitsus — Paides 31. maist — 6. juunini. Juhataja koolide inspektor M. Ulk.
- 2) Saaremaa Maakoolivalitsus — Kuressaares 8.—14. juunini. Juhataja koolide inspektor J. Koppel.
- 3) Tartu Maakoolivalitsus — Tartus 16.—22. augustini. Juhataja koolide inspektor A. Kurvits.
- 4) Võru Maakoolivalitsus — Võrus 30. augustist — 5. septembri-
rini. Juhataja koolide inspektor J. Reinet.
- 5) Lääne Maakoolivalitsus — Haapsalus 6.—12. septembrini. Juhataja koolide inspektor E. Jaanvärk.

Kursustest võivad osa võtta Raamatukogujuhatajate kutselise ettevalmistuse määruse (RMT nr. 3 — 1935) § 10 tähendatud isikud. Kuulajaid võetakse ka võõrastest koolivalitsuskondadest, kui seda võimaldab ruum. Osavõtu suhtes tuleb pöörduda suuliselt või kirjalikult vastava Maakoolivalitsuse poole.

Ühenduses eeltähendatud kursustega korraldatakse kõikide kursuste juures, nimeit kursuste kahel viimasel päeval, eksamid raamatukogujuhataja II järgu kutse saamiseks Haridusministeeriumi Raamatukogujuhatajate Eksamikomisjonis. Erandina on üksikul juhtumitel võimalik eksameid õiendada ka raamatukogujuhataja I järgu kutse saamiseks.

Eksamile pääsemiseks tuleb esitada Haridusministeeriumi Noorsoo ja Vabahariduse Osakonnale hiljemalt üks nädal enne eksamite algust vastav kirjalik sooviavaldus ühes Raamatukogujuhataja kutse omandamise ja raamatukogujuhatajate teenistuse määruse (HMT nr. 3—1935.) § 11 nõuetavate lisadega. Selle sooviavalduse võib aga esitada ka vastavate kursuste juhatajale ühel ajal kursustele ülesandmisega.

Eksami nõudmised leiduvad Raamatukogujuhatajate kutselise ettevalmistuse ja kutseeksamite kavades (HMT nr. 3—1935 ja nr. 8—1937), kus on antud ka nende õppe- ja käsiraamatute nimestik, mis eksamiõiendajail tulevad läbi töötada. Oleks soovitav, et nii kursustele kui ka eksameile tulijad juba varemini valmistaksid end selleks vastavate õppe- ja käsiraamatute abil ette, millisel juhtumil kursused kujuneksid neile õpitu kokkuvõtmiseks ning kordamiseks ja eksamite õiendamine toimuks kergemini.

Isikud, kes on õiendanud eksamid vähemalt rahuldavalt, saavad Haridusministeeriumi Noorsoo ja Vabahariduse Osakonnalt vastava raamatukogujuhataja kutsetunnistuse, mis neile kätte saadetakse kohaliku koolivalitsuse kaudu.

Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu koondiste kodukord.

§ 1. Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu ..... koondise eesmärgiks ja ülesandeks on koondada ..... ja ümbruskonnas elavaid E. R. Ühingu liikmeid töötamiseks E. R. Ühingu põhikirjas ettenähtud sihtide taotlemiseks E. R. Ühingu põhikirjas ja kodukorras ettenähtud piirides.

§ 2. E. R. Ühingu ..... koondise asutamisel koostatakse vastav asutamisakt kahes eksemplaris, millised peavad kandma vähemalt 10 asutaja liikme allkirju. Koondise asutamise otsustab E. R. Ühingu juhatus ning koondis töötab ühingu üldkoosoleku poolt kinnitatud kodukorra alusel (põhik. § 3). Koondis omab tegutsemisõiguse peale kodukorra kinnitamist.

§ 3. E. R. Ühingu ..... koondise liikmeteks võivad olla kõik E. R. Ühingu liikmed, kes elavad ..... ja selle ümbruskonnas. Kodukorra alusel E. R. Ühingu koondise liikmed, tunnustava vahetada, mis tugineb vastastikkusele lugupidamisele.

§ 4. Koondist juhivad korralised ja erakorralised üldkoosolekud ja vähemalt üks kord aastas kokkutuleval korralisel üldkoosolekul

ühe aasta peale valitav neljaliikmeline juhatus, kes valib eneste kes-
kelt esimehe, abiesimehe, laekuri ja sekretäri.

§ 5. Koondise juhatusse tegevusse kuulub koondise esindamine ja tegevuse juhtimine kooskõlas E. R. Ühingu põhikirjaga, kodukorraga ja Ühingu juhatuse otsustega. Koondise juhatuse koosolekuil tehtud otsused kantakse protokolliraamatusse. Juhatus otsused tehakse liht häälteenamusega, kui hääled langevad pooleks, siis on otsustav esimehe hää. Juhatusse koosolekud loetakse seaduslikeks, kui neist võtavad osa 3 juhatuse liiget, nende hulgas esimees või tema abi. Juhatus vastutab oma tegevuse eest E. R. Ühingu üldkoosoleku ja juhatuse ees.

§ 6. Koondise juhatus esitab aruande ühe kuu jooksul peale tegevusaasta lõpu E. R. Ühingu juhatusele. Juhatusse liikmeile valitakse 2 kandidaati. Koondise tegevusaasta langeb ühte E. R. Ühingu tegevusaastaga.

§ 7. Koondise varad saadakse annetustest ja muist koondise ettevõttest. Iga liikmeksastuja tasub ühingu liikmemaksu ja sisestatumismaksu 3 kuu kestel, mis läheb ühingu kassasse. Koondise asjaajamiseks määrab ühing tarbekorral toetust eelarve korras.

§ 8. Koondise eelarve kinnitatakse E. R. Ühingu juhatuse poolt.

§ 9. Koondise majandusliku tegevuse kontrollimiseks valib üldkoosolek kolmeliikmelise revisjonikomisjoni ühe kandidaadiga. Revisjonikomisjon võtab soovikorral osa juhatuse koosolekuist sõnaõigusega ja esitab vemale saadetud aruanded oma arvamise ja üldkoosolekule.

§ 10. Koondis lõpetab oma tegevuse, kui liikmete arv langeb alla 10 või kui likvideerimise otsustab E. R. Ühingu juhatus, kui ta leiab, et koondise tegevus ei ole kooskõlas E. R. Ühingu põhikirjaga või pole tegutsetud seaduslikult.

§ 11. Koondise likvideerimise puhul koondise erivarandused lähevad üle E. R. Ühingu.

§ 12. Koondise juhatuse asukohaks on ..... linn.

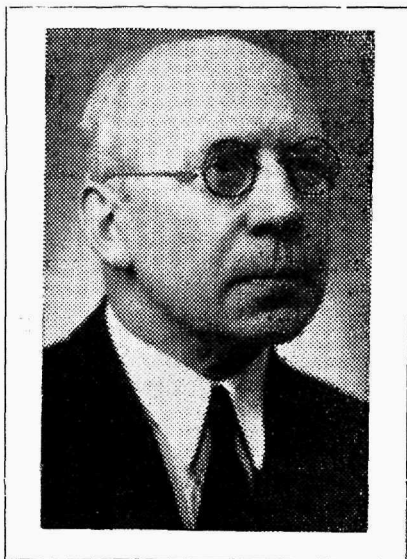
Kroonika.

EESTI RAAMATUKOGUHOIDJATE ÜHINGU PEAKOOSOLEK

peeti 19. märtsil Tallinna Linna Keskraamatukogu ruumes. Juhatasid A. Sibul ja R. Antik, protokolliis J. Riikoja.

Haridusministeeriumi poolt tervitab koosolejaid vabaharidusenõunik A. Leinjärv.

H. Mugasto-Johani kõneles teemal: „Raamatukogu tehnilisi küsimusi“. Referent puudutas peamiselt kolme küsimust: aruannete koostamist, kogussetulnud raamatute hinna märkimist põhinimestikku ja lugejate maksustamist. Kõneleja pooldas raamatute kandmist põhinimestikku nominaalhinnaga, kuna lugemismaksu kohta asus eitavale seisukohale. Kõnele järgnesid elavad läbirääkimised, millest osa võtsid R. Antik, A. Sibul, A. Jõulmaa, M. Jürma, A. Leinjärv ja referent. Läbirääkimistel juhiti tähelepanu

Mart Pukits

Tartu linna Keskraamatukogu juhataja, kunstnik ja kultuuritegelane, pühitses 30. apr. s. a. 65 a. sünnipäeva.

sellele, et raamatuid võib ka väga hästi tegeliku ostuhinnaga põhinimestikku kanda ja et mõned omavalitused seda otse nõuavad.

Kinnitati ühingu rahalised aruanded ja eelarve. Võeti teatavaks tegevuse aruanne ja otsustati tõsta liikmemaksu 1940. aastal kr. 1.50 peale.

Ühingu auliikmeks valiti ühel häälel dr. Oskar Kallas.

Juhatusse valiti R. Antik, G. Ney, M. Jürma, A. Sibul, V. Kuldvere ja J. Riikoja, revisjonikomisjoni said G. Sool, M. Nael ja J. Ränni.

Kinnitati juhatuse pool esitatud Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu koondiste kokukord.

AVALIKE RAAMATUKOGUDE VÖRGUST

on k u s t u t a t u d järgmised raamatukogud:

- 1) Väinjärve valla Vabatahtliku Tuletõrje Ühingu Ramma Kogu raamatukogu — Järvamaal,
- 2) Tapa Kogukonna Hariduse Seltsi „Edu“ raamatukogu — Järvamaal,
- 3) Audru valla Kabriste av. raamatukogu — Pärnumaal.
- 4) Keila Haridusseltsi avalik raamatukogu — Harjumaal,
- 5) Haljala Raamatukogu Seltsi raamatukogu — Virumaal.
- 6) Tudulinna Põllumeeste Seltsi raamatukogu — Virumaal.
- 7) Vasknarva valla Jaama Haridusseltsi „Iskra“ eraraamatukogu — Virumaal.

Võrku on võetud:

- 1) Lehtse valla Vabatahtliku Tuletõrje Ühingu Tapa Kogu raamatukogu — Järvamaal.
- 2) Keila Linna avalik raamatukogu — Harjumaal.
- 3) Audru valla Sindi av. raamatukogu — Pärnumaal.
- 4) Haljala valla raamatukogu — Virumaal.
- 5) Tudulinna Laulu-Mängu Seltsi eraraamatukogu — Virumaal.
- 6) Vasknarva valla raamatukogu — Virumaal.

KOOLIRAAMATUKOGUDEST

Ajakirjas „Eesti Statistika“ nr. 4 s. a. toodud andmeil oli koolides 1937.-38. õppeaastal 1390 õpilasraamatukogu 997.106 köitega ja

1264 õppejõudude raamatukogu 562.110 köitega. Õpilasraamatukogusid omasi 1209 algkooli, kuna 4-al puudus, 26 täienduskooli, kuna 5-l puudus, 67 keskkooli ja gümnaasiumi, kuna; 5-l puudus ja 88 kutsekooli, kuna 11-l puudus raamatukogu.

Kooliraamatukogusid kasutasid 114.808 õpilast ehk 82,7% õpilaste üldarvust. Aasta jooksul anti lugeda 2.034.105 raamatut. Ühe lugeja kohta tuli 18 laenutatud raamatut.

Kõige vähem kasutasid raamatukogusid kutsekoolide õpilased, kellede hulgas oli mittelugejaid 25,8 protsenti, kuna algkoolis oli mittelugejaid 13,2 ja keskkoolis-gümnaasiumides 11,4 protsenti õpilastest.

Raamatukogudele kulutati 70.000 krooni. Keskmiselt kulutati 6-klassilise algkooli raamatukogule üle riigi 58 krooni.

HAAPSALU RAAMATUKOGUL UUED RUUMID.

Haapsalu linna avalik raamatukogu kolis ajalehtede teatel uutesse ruumidesse Poska puiesteele, kus senini asus juba võõrkeelne suvitajate kasutada olnud raamatukogu. Nüüd saavad suvitajad kasutada ka linna raamatukogu.

RAAMATUKOGUNDUSE KURSUSEST PAIDES.

31. maist 6. juunini võtsid osa 25 kuulajat. Eksamile tuli 21 kuulajat.

ROOTSI LINNARAAMATUKOGUDES

oli 31. dets. 1937. a. 1.905.113 köidet. Iga 100 elaniku kohta tuli 87,6 köidet. Laenutati 1937. aastal 6.278.272 köidet. Sellest arvust oli teaduslikke 1.804.914 köidet ehk 28,7 protsenti. Teaduslike raamatute hulka on arvatud ka võõrkeelne ilukirjandus. Ühe elaniku kohta tuli 2,9 laenutatud köidet.

Stokholmi linnaraamatukogud laenutasid 2.053.640 köidet ehk 3,69 köidet ühe elaniku kohta.

RAAMATUKOGUNDUSE KONGRESS TALLINNAS 23. ja 24. SEPTEMBRIL.

Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing korraldab 23. ja 24. septembril Tallinnas raamatukogunduse kongressi. Esialguses kavas on ette nähtud järgmised referaadid:

1. Avalike raamatukogude majanduslikud alused — **A. Leinjärv.**
2. Keskraamatukogude võrk — **A. Sibul.**
3. Kuidas muuta raamatukogu maa kultuuri keskuseks — referent lahtine.
4. Seltskondliku isetegevuse osa raamatukogunduses — **J. Oja.**
5. Raamatute valik ja nende kasutamine av. raamatukogudes — referent lahtine.

NARVA HARIDUSSELTSI RAAMATUKOGU

ülalpidamine sünnitab seltsile raskusi. Raamatukogu täidab avaliku raamatukogu ülesannet, kuid riigilt ja linnalt saadav toetus on nii väike, et ei suudeta tarvilisel määral kogu täiendada ja lugemislauda ülal pidada. Viimasel seltsi peakoosolekul otsustati piirimaade ministri A. Oidermaa poole pöörduda palvega, et raamatukogule antavat toetust suurendataks. Ka juhiti peakoosolekul tähelepanu sellele, et Haridusministeeriumi toetus Haridusseltsi ja Vene Seltsi raamatukogudele on võrdne, kuigi Narvas elab eestlasi kaugelt rohkem kui venelasi.

Karl Liivola

Sõjavägede Staabi raamatukogu juhataja pühitses 31. mail oma 50-aastast sünnipäeva.

Vaatamata kino ja raadio võistlusele on nõudmine raamatute järele viimastel aastatel tõusnud. Loetavaimaks kirjanikuks on endiselt Alexandre Dumas (vanem). Eriti nõutakse tema raamatuid „Kuninganna Margot“ ja „Le Vicomte de Bragelonne“. Dumas'le järgnevad E. Zola, V. Hugo ja A. Daudet. Nüüdisaja kirjanikest on kõige loetavam Jules Romains. Eriti nõutakse tema suurteost „Heatahtelised inimesed“.

Linnaraamatukogud põhimõtteliselt ei osta kriminaalromaane, sellepärast ei saa ütelda, milline oleks nõudmine nende järele.

Huvitav on üks Pariisi linnaraamatukoguhoidjate tähelepanek, et töölisel loevad kuni 20 eluaastani, 20—30 eluaastani ei ole neid raamatukogus näha, ja peale 30 eluaasta hakkavad nad jälle raamatuid laenama. Töölisi huvitavad küsimused, mis on seoses nende elukutse või tööga. Tõttud tavaliselt ei loe.

TAANI RAAMATUKOGUDEL

oli 1937/38. aastal 474.960 laenajat, kes laenutasid 11.025.894 köidet. Raamatuid oli 934 raamatukogul, mis võrku kuulusid, 2.777.479 köidet. Toetusi said raamatukogud: omavalitsustelt 2.333.328, riigilt 1.297.269 ja teistelt asutistelt 399.025 Taani krooni.

HELME AVALIK RAAMATUKOGU

mis seni asus Helme vallamajas, viidi aprillis üle Helme 6-klassilise algkooli majja. Uueks raamatukogujuhatajaks on algkooli õpetaja prl. A. Tilga.

PÕLTSAMAA HARIDUS- SELTSI RAAMATUKOGU

täitis hulk aastaid avaliku raamatukogu ülesandeid. Mõne aasta eest asutas linnise enesele avaliku raamatukogu ja võttis Haridusseltsi raamatukogust üle kõik need raamatud, mis ostetud riigi ja omavalitsuse toetussummadega. Selle järele jäi Haridusseltsi raamatukogu seisma. Nüüd tahetakse Haridusseltsi raamatukogu jälle töösse rakendada.

PARIISI LINNARAA- MATUKOGUD

laenutasid „Posl. Nowosti“ teatel 1935. a. — 2.000.000 k.

KOPENHAAGENI LINNA KESKRAAMATUKOGUL

puudub oma maja. Raamatukogu töötab praegu Nikolai kirikus, mida on küll kohandatud raamatukogu jaoks, kuid mis siiski ei täida oma otstarvet. Nüüd tahetakse raamatukogule püstitada uus maja. Uue hoone projektide võistlusel sai esimese auhinna Fr. Schlegelsi projekt. Uus hoone töötab tulla väga imposantne. Ta maht oleks 60.000 ruumimeetrit.

PRAHA LINNA KESKRAAMATUKOGU 1938. A. TEGEVUSEST

Möödunud aastal oli Praha linna raamatukogudes ajakirja „Knihy a čtenáři“ („Raamatud ja lugejad“) andmeil ühes noorte lugemistubadega 48.550 registreeritud laenajat, mis moodustab ligikaudu 5 protsenti Praha linna elanikest. See arv ei tundu eriti suurena, kuna häis maaraamatukogudes moodustas lugejate arv paiguti 10 prots. elanike arvust. (Berouni linnakeses isegi 10,3%). Siin peab aga Praha suhtes olema õiglane, sest Praha linnaraamatukogu töötab maaraamatukogudega võrreldes sootuks teisis tingimuses. Kuna maakondlikes linnades on raamatukogu ainsaks raamatukoguks terves kogukonnas, on Prahast viimase loenduse järgi 637 raamatukogu, mis võtavad mõistagi linna raamatukogudelt (arvult 50) suure hulga lugejaid.

Praha miljonlinna lugejail on kasutada suur raamatute valik, kuna kõigis linna raamatukogudes kokku on 631.650 köidet. Enamik sellest raamatute varamust asub keskraamatukogus, kus on 366.765 köidet, kuna eeslinnades asuvaisse harukogudesse on koondatud 264.885 köidet. Laenutati 1.890.859 raamatut, milledest iga Praha linnaraamatukogu lugeja luges keskmiselt 39 köidet. Samal ajal langes Brnos igale lugejale aastas 54 köidet, Berounis 47 jne.

Juba mitmed aastad on Praha linnaraamatukogu pühendanud tähelepanu sellele, et tõsta teaduslike teoste lugemise arvu. Selleks võeti tarvitusele mitmesugused uued propaganda võtted, mis ongi juba aidanud tõsta teadusliku kirjanduse lugemise taset ja arvu (peateene on siin teaduslike raamatute kaaskataloogidel). Viimaseil aastail on teadusliku kirjanduse loetavus tõusnud kolmekordseks. Kui 1933. a. Praha linnaraamatukogu laenutas 3,3% teaduslikku kirjandust, tõusis see arv 1938. a. juba 10,9%. Võrdluseks olgu toodud, et Brno linnaraamatukogus laenutati 4,9% ja Moravská Ostravás 7,5% teaduslikku kirjandust.

Raamatukogu kauneimaks, isegi ideaalseimaks osakonnaks on keskraamatukogu noorte osakond, kus laste tarvis on avariiumid. Iga laps külastas 1938. a. raamatukogu keskmiselt 32 korda. Loeti kohapeal ja laenutati ka koju (1 raamat päevas). Koju laenutati lastele 111.194 köidet, igale noorele lugejale aastas keskmiselt 25 teost.

Praha linna raamatukogu muusikaosakond on võrdlemisi rikas. Selles on 53.745 tšehhi- ja võõrkeelset muusikateost. Tal oli 1085 registreeritud lugejat, kes laenasid 14.724 köidet.

Kõigis keskraamatukogu lugemissaalides on välja pandud 1243 ajalehte ja ajakirja. Neid lugemissaale kasutas umbkaudu 500.000 lugejat. Käsikogus oli avariiumeile 7236 teaduslikku raamatut.

1938. aasta avati Viktor Dyk'i loomingu näitusega, millele järgnes Zikmund Winter'i näitus. Pearõhk koondus siiski näitusele „Tšehhi

raamat välismaal“, mis tahtis anda ülevaadet sellest, kui palju on tšehhi kirjandust tõlgitud võõrkeeltesse. Näitus oli täiesti avavalmis m. a. septembris, mil jäi poliitiliste sündmuste tõttu teostamata. Rikkalik eksponaatide materjal koondati vaid kaunisse kataloogi. Eestist saatis näitusele bibliograafilist materjali ühingu 1936. a. stipendiaat M. Jürma, kes täiendas E. Bibliograafia Asutise poolt koostatud tõlgete bibliograafiat omapoolsete uuemate andmetega. Tallinna teatrid andsid sel puhul rohkesti tõlgitud näidendite kohta käivat pildimaterjali.

Raamatukogu avaldas 1938. a. trükkis 2 näituste kataloogi ja kaks raamatute kataloogi. Ilmus ka ajakirja „Knihy a čtenari“ („Raamatud ja lugejad“) esimene aastakäik, mida antakse välja lugejate tarvis. Tähtsaimaks väljaandeks osutub aga raamatukogu direktori Dr. Jan Thon'i raamat, „O mestske knihovne, knihah a také lidech“, mis annab ülevaate linnaraamatukogu tegevusest viimase kümne aasta kestel.

M. J.

Raamatust.

Vanim raamat on vististi „Prisse Payrus“, mis asub Rahvuslikus raamatukogus Pariisis. Ta on pärit 3350. aastast enne Kristust ja sai oma nime õpetlaselt, kes ta leidis Teebai (Thebä) linna juures ettevõtetud kaevamistel.

Suurim raamat maailmas on anatoomia atlas, mis nüüd asub Viinis riiklikus käsitöökooli raamatukogus. Raamatu kõrgus on 1,9 meetrit ja laius 90 sentimeetrit. Ta trükiti 1823.—1830. a.

Kõige väiksema raamatu suurus on 10×6 millimeetrit. Ta trükiti 1897. a. Paduas ja sisaldab 208. leheküljel muu seas seni avaldamata Galilei' kirja 1615. aastast.

Kõige raskem raamat maailmas on „Itaka ajalugu“, mis Habsburgi hertsog laskis trükkida käesoleva sajandi algul. Ta kannab pealkirja „Parga“ ja kaalub 48 kilogrammi.

Kallim raamat on 42-realine Gutenbergi piibel, millest dr. Wallbehr mõne aasta eest maksis meie rahas 1.750.000 krooni.

Kõige ulatuslikum raamat on „Tu-schu-tschicheng“. See on Hiina sõnastik, mis koosneb 5020 köitest ja mille iga köide sisaldab 170 lehekülge. Ta trükiti 17. sajandi algul Hiina keisri käsul.

Kõige levinenum raamat on ikka veel piibel, mis levinud ligi 500 miljonis eksemplaris. Teda on trükitud 630 keeles ja murrakus. „Die Liter. Welt“.

Pilguheit Soome teaduslikele raamatukogudele.

2.—5. juunini viibisid Soomes Soome Teaduslike Raamatukogude Seltsi kutsel esindajad kaheksast Eesti raamatukogust Riigiraamatukogu direktor G. Ney juhtimisel. Ekskursioon oli mõeldud vastukülaskäiguna Soome teaduslike raamatukogude külaskäiguks Eestis

m. a. septembris. Eestis tunti suurt huvi õppereisi vastu, kuna sügisel oli sõlmitud sõprust mitmegi Soome raamatukoguhoidjaga. Reis õnnestus üle ootuste hästi ja külastatava maa raamatukogudes silmati mõndagi huvitavat ja uudset. Soomlaste poolt koostatud kava hõlmas kaht ülikooli linna Helsingit ja Turut ning oli tihe ja sisukas.

Sadamas võtsid külalisi vastu Soome Parlamendi raamatukogu juhataja dr. A. H. Bergholm, Helsingi Ülikooli raamatukoguhoidja mag. E. Nivanka ja palju teisi. Vastuvõtukohvil Parlamendi kohvikus tervitas eestlasi eesti- ja soomekeelse kõnega dr. A. Bergholm, eestlaste nimel vastas G. Ney. Dr. B. kriipsutas alla Eesti raamatukoguhoidjate tööindu, mis olevat jäljendamisväärne ja on olnud õpetlik soomlastele. Samas hoones asuvast Parl. raamatukogust andis ülevaate samuti dr. B. Raamatukogu on asutatud juba 1872. a. ning on saanud aluse suuremaist rahalisist ja raamatute annetusist nagu enamik Skandinaavia raamatukogusid. Soome seltskond tetavasti juba möödunud sajandil toetas suuremate summade ja majade annetamisega raamatukogusid. 1907. a. alates on raamatukogul palgaline juhataja. Kogu on liidetud parl. hoone juurde 1931. a. ja sisaldab k. a. 130.000 köidet. Raamatukogu laenusus on suur, kuna teda ei kasuta ükski parl. liikmed, vaid ka ülikooli õppejõud, teadusemehed, üliõpilased jt. Raamatukogul on kolm ülesannet: varustada raamatutega parlamendi liikmeid, keskseid ametiasutisi ja teenida teadust.

Helsingi Ülikooli raamatukogul on selja taga õige pikk iga. Ta on asutatud Turus 1640. a. 1827. a. Turu linna põlemisel hävis ka terve ülikooli raamatukogu, säilisid vaid 800 köidet, mis olid parajasti välja laenatud. Ühes ülikooliga toodi Helsingisse 1827. a. ka säilinud raamatukogu ja 1840. aastast alates, mil valmis raamatukogu seadus ja suunilused, asub ta praeguses hoones. Hoone on ehitatud arhitekt Engeli (kes on ühtlasi Tartu ülikoolihoone ehitaja) plaani järgi uusklassitsismi stiilis ja on silmale kaunis oma avaruse, suurte sammaste ning laefreskodega. Ülikooli raamatukogu täidab juba Turus asumisest saadik ka rahvusliku raamatukogu ülesandeid, kuna sai juba Vene ajal igast trükisest sundeksemplari ning saab ka praegu. Raamatukogu ruume on korduvalt laiendatud, kuid kitsikus annab end tunda juba nüüd. Köidete juurdekasv aastas on kuni 6000 köidet, millele lisaks tuleb umb. 10.000 dissertatsiooni j. m. Fennica osakond ükski suurenes 1938. a. 16.000 köite võrra, juurdearvatud brošüürkirjandus.

Laupäeval, 3. juunil külastati Riigiarhiivi, Ateneumit, Linna raamatukogu, einetati Kalastajatorppal Munkkiniemis ja sõideti pealelõunase kiirrongiga Turusse. Turu linn meenutab mitmeti Tartut, on umbes sama suur ja Emajõe asendab Aura. Hotell Betelis Turu Ülikooli poolt korraldatud õhtusöögil ilmnnes kui palju sõpru omab Eesti Soomes. Rektor J u v a, tuntud Soome ajaloolane, rõhutas Eesti ja Soome vahel valitsevaid sõbralikke ja südamlikke suhteid ning soovis, et need üha süveneksid. Humanistina hindavat ta eriti raamatukoguhoidjaid, sest humanisti laboratoorium on raamatukogu. Ka viibis nim. koosviibimisel end. Tartu Ülikooli professor J. G r a n ö, kes meenutas suure tunnustusega oma tolaeagseid üliõpilasi, praeguseid Eesti noori teadusemehi ja professoreid.

Pühapäev, 4. juuni algas hommikukohviga Turu Ülikooli raamatukogu juh. tuntud Soome kirjaniku V. K i l p i kodus. Hiljem külastati Turu ajaloolist Muuseumi Turu lossis, kust siirduti Rootsi Akadeemia raamatukogu juh. mag. E. H o l m b e r g i kutsel Rootsi klubisse einele. Ka E. Holmberg rõhutas oma tervituskõnes eestlastele omast „library spirit'it“ ja tööindu ning haruldast keelteoskust, nimetades

neid päris „polüglottgeeniusteks“. Raamatukogude „naelaks“ osutus ühtlasi ka Abo Akademi raamatukogu „millise hoone valmis käesolevas kujus 1935. a. Hoone on Gösta Brandersi kingitus, valmistatud arh. E. Bryggmanni plaani järgi. Esialgul on valminud vaid lugemistuba ja kuus korda moodsaid metallriiulitega magasiniruumi. Hoone on moe viimane sõna, on ruumikas, otstarbekohane ning sisustatud viimse detailini läbimõeldud mööbliga. Lugemistoas on ruumi 52 isikule. Käesoleval ajal on kogus 170.000 kataloogitud köidet, kuna umb 260.000 kd. ootab veel kataloogimist. Raamatukogu saab ka ühe sundeksemplari. Turu Soome Ülikooli raamatukogu on alles paar-kümmend aastat vana nagu ülikool ise. Ka see raamatukogu on saanud aluse annetust, milleks on korraldatud ülemaalisi raamatute korjandusi Dr. Havu j. t. algatusel. Raamatukogu saab alates 1920. a. sundeksemplari. Raamatukogu juhatajaks on mag. V. Kilpi, keda abistavad 2 assistenti (üks neist — mag. Soini Laurikkala andis ülevaate raamatukogust), üks ametnik ja üks abitööjõud. Raamatukogu jaguneb 2 peaosakonda: välis- ja soome osakondadeks. Peale selle on kogus 20 alaosakonda. Kogu on korraldatud Preisi teaduslike raamatukogude ja Rootsi Kuningliku Raamatukogu eeskujul. Kitsad krediidiolud ei võimalda raamatukogu kiiret edenemist, kuigi vaatamata sellele on saavutatud juba õige palju. 270.000-kõitelise koostise hulgas on 154.000 kd. välismaist kirjandust, 91.000 kd. peakogus ja 62.500 kd. Fennicat. Raamatukogul oli 1938. a. 20.000 lugejat, kusjuures laenutati kohal 10.000 kd., koju 7000 köidet. Samas hoones asuvad ka ülikooli seminaride raamatukogud, milliseist kauneim on ajaloo seminari oma, mis on saanud aluse ülikooli esimese rektori prof. Lehtose raamatukogu annetusest.

Turu linnaraamatukogule on kinkinud hoone kaubandusnõunik Fredric von Rettig. Raamatukogu on asut. 1870. a. Juhatajaks on praegu mag. T. Savolainen. 1935. a. andmete järgi oli kogus 132.975 köidet, 14.565 laenajat, laenutusi 226.603 ühes lugemissaalidega. Raamatukogu on avar ja vaatamisväärne igale Eesti raamatukoguhoidjale.

Mõistagi, et külaskäik pakkus märksa rohkem, kuid käesolev lühiülevaade ei võimalda kõige kirjeldamist.

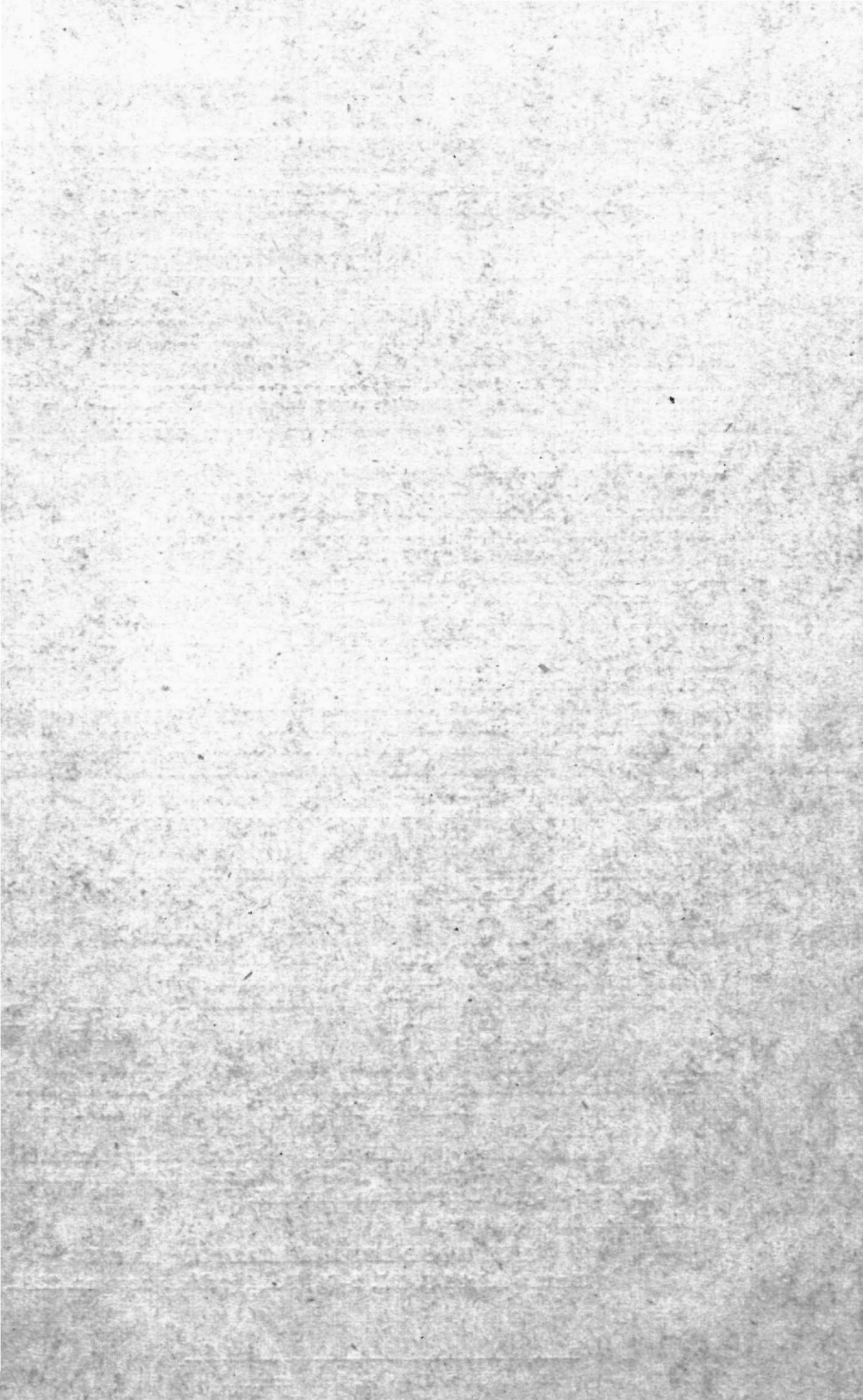
Mall Jürma.

LIHKMEILE

Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu liikmemaks 1939. a. on kr. 1.— (üks), mille palume tasuda selle ajakirja numbril saamisel. Ainult need liikmed, kes on tasunud liikmemaksu, saavad ajakirja 1939. a. numbrid tasuta.

Juhatus.

PE $\frac{A}{866} 8,39, 1/2$
3

Täiuslikku osasaamist kultuurist võimaldab hea raamat.

A. Antson: Sina ei pea mitte himustama. Romaan	Kr. 4.25
A. Gallit: Karge meri. Romaan	„ 3.75
E. Hiir: Palgest palgesse. Luuletustekogu	„ 2.25
K. A. Hindrey: Loojak I. Nõid. Ajalooline romaan	„ 2.75
K. A. Hindrey: Loojak II. Lembitu. Ajalooline romaan ..	„ 3.25
H. Hinnom: Läti küttidega Maaailmasõjas. Mälestused ..	„ 3.90
A. Jakobson: Oktoobrituul I. Romaan	„ 5.25
A. Jakobson: Oktoobrituul II. Romaan	„ 4.—
E. Kippel: Kui Raudpea tuli I. 2. trükk. Romaan	„ 4.—
E. Kippel: Kui Raudpea tuli II. 2. tr. Romaan	„ 4.60
J. Kärner: Tuuled pöörduvad läände. Romaan	„ 3.75
J. Kärner: Öösiti kumavad linnad	„ 4.25
T. E. Lawrence: Seitse tarkuse sammast. I köide	„ 5.25
O. Luts: Ktora godzina? Mälestused X	„ 2.50
O. Luts: Kogutud teosed X. Tagahoovis	„ 3.75
O. Luts: Kogutud teosed XXXIII. Vanad teerajad ja Talvised teed	„ 3.25
O. Luts: Kogutud teosed XXV. Vaadeldes rändavaid pilvi ..	„ 2.75
O. Luts: Sügis. Jutustus	„ 2.50
M. Metsanurk: Kutsutud ja seatud. 2. trükk. Romaan	„ 5.—
M. Metsanurk: Ümera jõel. Romaan. Kooliväljaanne	„ 4.—
H. Mäelo: Soohüti Liine. Noorsoojutt	„ 1.80
A. Mälk: Mere tuultes. Novellikogu	„ 2.90
A. Mälk: Rannajutud. 2. tr. Novellid	„ 2.50
A. Mälk: Taeva palge all. 2. tr. Romaan	„ 4.50
E. Randla: Südamet hää. Romaan	„ 2.—
R. Roht: Elutee. Romaan	„ 5.50
R. Roht: Inimsaatused. Romaan	„ 4.25
R. Roht: Ummiktänav. Romaan	„ 4.50
L. Tolstoi: Anna Karenina. I köide. Romaan	„ 5.50
P. Vallak: Lambavarga Näpsi lorijutte. Novellikogu	„ 2.80
E. Virza: Taevaredel. Romaan	„ 3.50

ILMUMAS:

T. Grünthal: Riigikohtu Tsiivilosakonna otsuseid 1938. a.

S. Lagerlöf: Gösta Berlingi saaga.

P. Viiding: Elu asaine. Romaan.

Eesti Rahvaleksikon on parem käsiraamat, mis vastab igale Teie küsimusele. Ilmub 10 vihkus, iga vihk vähemalt 100 lk., kokku üle 1000 lk. (üle 2000 veeru), u. 30.000 artikliga.

Ettetellimishind: kohemakstavas rahas kuni 1 apr. kr. 9.—, alates 1. apr. kr. 11.—, vihkude kaupa maksteks kr. 15.— (iga vihu ilmumisel kr. 1.50).

O. Lutsu kogutud teosed. Ilmuvad 30 köites. Seni ilmunud 11 köidet.

Ettetellimishind: korruga makstes kr. 60.—, osade viisi kr. 75.—. Sellest tasuda tellimise andmisel kr. 7.50 ja iga köite ilmumisel kr. 2.25.

Üleni linases köites ja eriti heal paberil: korruga makstes kr. 90.—, osade viisi kr. 105.—. Sellest tellimise andmisel kr. 7.50 ja iga köite ilmumisel kr. 3.25.

Nõudke hinnakirju ja prospekte!

O.Ü. „NOOR-EESTI KIRJASTUS“ TARTUS,

Gustav-Adolfi 8. Tel. 2-66. Posti jooksev arve nr. 2232.